

ภูมิปัญญาปราชญ์เอเชียใต้: เมลลานาตอริก ज्याมีล
นักเทศนาธรรมสันติวิธีตามวิถีอิสลาม
Wisdom of South Asian Scholar: Maulana Tariq Jameel,
Preacher of Islamic inner Peace Ideas

อับดุลเราะฮมาน มุกีม¹

Abdunrohman Mukem

Received: April 5, 2019

Revised: July 22, 2019

Accepted: November 11, 2019

บทคัดย่อ

เอเชียใต้เป็นพื้นที่อุดมไปด้วยปวงปราชญ์ นักวิชาการศาสนา ผู้นำจิต-วิญญาณและผู้ถอดบทเรียนแห่งภูมิปัญญา ภูมิปัญญาปราชญ์เอเชียใต้จึงเป็นหนึ่งในมรดกทางความคิดของผู้คนในโลกฝั่งตะวันออก ที่สามารถผลิตดอกออกผลเป็นองค์ความรู้และฐานปัญญาให้กับภาคส่วนอื่น ๆ ของโลกอย่างที่เราเห็นในปัจจุบัน บทความนี้ไม่ได้ว่าด้วยหลักภูมิรัฐศาสตร์เป็นพื้นฐานแต่อย่างใด ทว่าผู้เขียนพยายามพูดถึงความเป็นสากลของหลักคำสอนของอิสลามที่สามารถทะลวงเข้าถึงทุกอาณาบริเวณของโลกใบนี้ แม้กระทั่งแผ่นดินที่มีการล้างแค้นและ

¹ นักวิจัยประจำหน่วยปฏิบัติการวิจัยเอเชียใต้ศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (Researcher [AR-5], Research Unit for South Asian Studies, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University) Email: Abdunrohman.M@chula.ac.th

สมานฉันท์มาหลายศตวรรษอย่างเอเชียใต้ ผู้เขียนจึงเลือกเจาะจงศึกษาภูมิปัญญาของอิสลามที่ส่งผ่านปราชญ์เอเชียใต้เป็นการเฉพาะเพื่อสะท้อนกลยุทธ์ในการ “เทศนาธรรม” ผ่านการนำเสนอแนวคิด “การอยู่ด้วยกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม” และการเผยแผ่ “แนวคิดสันติวิธี” ตามหลักคำสอนของอิสลามภายใต้แรงกดดันของประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์และความรุนแรงที่ไม่เคยหยุดหายไปจากสังคมของอาณานิคมพื้นที่แห่งนี้ นอกจากนี้จะส่งผลให้เมลาเนาตอริก ญามีล กลายเป็น “นักเทศนาธรรมสันติภาพ” และ “ผู้นำทางจิตวิญญาณ” ระดับแนวหน้าในประเทศเอเชียใต้แล้ว ท่านยังเป็นหนึ่งในปราชญ์ผู้ทรงอิทธิพล 500 คนของโลกมุสลิมอีกด้วย หมุดหมายสำคัญของงานเขียนชิ้นนี้คือความพยายามเปิดมุมมองของผู้คนให้เข้าใจและตระหนักถึงความสวยงามของแนวคิดสันติภาพของเขา

ผู้ศึกษาพบว่า แนวทางการเทศนาธรรมของเมลาเนาตอริก ญามีลนั้น มีคุณลักษณะพิเศษอันโดดเด่นกว่า “นักเทศนาธรรม” คนอื่น ๆ นั่นก็คือ 1. มุ่งเน้น “การปลุกจิตสำนึก” เพื่อให้ทุกคนได้ตรวจสอบตนเองไปสู่แนวทางที่ถูกต้องของอิสลาม 2. มีความอ่อนน้อมถ่อมตนในการเทศนาธรรม 3. เน้นการสื่อสารอย่างนิ่มนวลชัดเจนด้วยคำและแสดงท่าทางประกอบชวนให้หลงใหลติดตาม 4. ใช้ภาษาอันสละสลวย เรียบง่าย ไพเราะผ่านวาทศิลป์ที่คมคายและบาดลึก 5. คำเทศนาธรรมมีพลังในการสะกดจิตผู้คนราวต้องมนต์ 6. พรสวรรค์ทางการพูดและการถ่ายทอดในระดับผู้ชำนาญการ 7. มีองค์ความรู้อย่างรัดกุมและชัดเจนผ่านหลักธรรมคำสอนอิสลามและประสบการณ์ทางโลกในเวลาเดียวกัน 8. นำเสนอในประเด็นที่เข้าใจง่าย เรื่องใกล้ตัว จับต้องได้ ผู้คนทุกระดับชั้นสามารถเข้าถึงได้ผ่านวิธีการเปรียบเทียบ 9. ประยุกต์การเทศนาด้วยบทกวี คำคมและฉากตอนสำคัญของหลักคำสอนเพื่อเป็นส่วนประกอบ 10. เน้นการสนทนากับผู้ฟังเพื่อให้เกิดการคล้อยตามอย่างเป็นกันเอง 11. วางตัวและใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายเยี่ยงสามัญชนคนธรรมดา 12. เน้นการปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่าง (Leader by

actions) เพื่อต่อยอดวิถีคิดและข้อชี้แนะของตน 13. เน้นการเล่าเรื่องและนำเสนอประวัติศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการจูงใจและ 14. ท่านนำเสนอแนวคิดสายกลาง ไม่สุดโต่งและรุนแรง หน้าที่ยังแนะนำการชีวิตที่ดีต่อเพื่อนร่วมโลก ปราศจากพรมแดนแห่งความเชื่อและโคจรกรอบของศาสนานิยม ตลอดจนเน้นย้ำการอภัย และการแสดงออกอย่างใจกว้างให้แก่เพื่อนร่วมโลกอีกด้วย

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาเขมรใต้, เมลลานาตอริก ญามิล, สันติวิธี, วิถีอิสลาม

Abstract

South Asian region is not only the place of renowned philosophers, religious scholars, spiritual leaders and wisdom center of preachers, but also the root of world religions, the nursery of scholars and the cultural center of eastern thoughts. Wisdom of South Asian scholar is the heritage of eastern thought and the station to spread knowledge to other part of the world.

This article was not studied under the covering of Geo-Politics but attempt to speak and promote the universal of Islamic doctrine which can use and active in every part of the world. South Asian region is the station of conflict and reconciliation for many centuries, but Islamic thought is easy to preach within the region. The author attempts to study specially about the ‘preaching approach’ and promoting about ‘living idea in plural society’ as well as the presenting of ‘inner peace ideas’ which is based on Islamic doctrine within many centuries of conflict and violent situation. Maulana Tariq Jameel is not only the renowned Islamic peace preacher and spiritual leader of South Asia, but also one of the world’s 500 most Influential Muslim. The main purpose of this article is opening the gateway of people’s mind to get to know his beautiful inner peace idea.

The study found that the preaching approach of Maulana Tariq Jameel has influenced on the people’s mind than each other (i) his preaching concentrated about the ‘spiritual inner revival’ and turned the people’s spiritual weakness to Islam (ii) his preaching is very comfort and soft-advice (iii) his speech is very excellent communication skills and hospitality (iv) he used a good languages and smart words (v) his preaching is powerful and hypnotize (vi) expressing by speaking talent and professional express (vii) he is very clever scholar, good knowledge both of Islam and contemporary world (viii) presenting with easy words and contemporary issues (ix) preaching by poets, quotes, religious doctrines (x) preaching with dual-conversation and make the participates happy and easy to understand through comparative method (xi) his daily life is simplicity (xii) he is a leader by actions and shows the prophet’s life to each other (xiii) presentation by stories and

histories for motivation and inner peace (xi) preaching is not only support the self-correction and consciousness, Islamic moderate and preventing the extremism, but also doing well with ‘smile and forgiveness’ and respect others without religious and belief frontiers.

Keywords: Wisdom of South Asian Scholar, Maulana Tariq Jameel, Inner Peace Ideas, Islamic way of life

บทนำ

ความต่างระหว่างความเชื่อ ไม่ได้หมายความว่า ผู้คนสามารถถกกันได้ นอกจาก อิสลามไม่เคยอนุญาตให้กระทำเช่นนั้นแล้ว ทว่าอิสลามยังเน้นย้ำให้เราแสดงออกซึ่งความรักความเคารพและหลีกเลี่ยงการแสดงความเกลียดชังให้แก่กันอีกด้วย

เมลานาตอริก ญามีล

อิสลาม² ถือเป็นหนึ่งในศาสนาที่ถูกฉาย “ภาพลบ” ผ่าน “สงครามสื่อ”³ ของชาวตะวันตกและผ่านวิถีปฏิบัติอันหย่อนยานของศาสนิกที่เรียกตนเองว่า “ชาวมุสลิม”⁴ ไม่ว่าด้วยเหตุผลใด ชาวตะวันตก โดยเฉพาะมหาอำนาจโลกอย่า

² ศาสนาอิสลาม คือ ศาสนาที่มีความเชื่อเรื่องพระเจ้าองค์เดียว ไม่ต่างจากศาสนาของอิบรอฮีม (อับราฮัม) มูซา (โมเสส) และอีซา (พระเยซู) เพราะตามหลักความเชื่อของศาสนาอิสลาม บุคคลเหล่านี้คือ ศาสดา ซึ่งเป็นตัวแทนของพระเจ้าที่ถูกส่งมาก่อนศาสนามุฮัมมัด ผู้เป็นศาสดาองค์สุดท้าย

³ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมงานเขียนของ Edward W. Said เรื่อง *Covering Islam: How the Media and the Experts Determine How we see the Rest of the World* ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่น่าสนใจและผู้อ่านสามารถเข้าใจระบบการทำงานของสื่อตะวันตกและนักบรรพาคติได้อย่างลุ่มลึก โดยเฉพาะการตีแผ่งานเขียนและสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดต่าง ๆ เพื่อสร้าง “กระแสการเกลียดกลัวอิสลาม”

⁴ ชาวมุสลิม คือ ผู้ที่มีความเชื่อและศรัทธาตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ซึ่งถือเป็นศาสนิกที่พยายามปรับวิถีชีวิตของพวกเขาให้ตรงกับแบบแผนและหลักธรรมคำสอนของพระองค์อัลลอฮ์และท่านศาสดามุฮัมมัด กระนั้น ก็มีมากสำหรับมุสลิมที่มีเพียงชื่อเรียก “อิสลาม”

งสหรัฐอเมริกาจึงมองว่า “ชาวมุสลิมคือภัยคุกคาม” กอปรกับเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ทั่วโลกมักสะท้อนให้เห็นว่า “มุสลิมนั้นนิยมความรุนแรงและมีแนวคิดสุดโต่ง ในทางกลับกันหลักคำสอนอิสลามคือ ‘ภาพบวก’ ผ่าน ‘แนวคิดสันติและความโอปอฮอมอารี’ ซึ่งมีท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ็อลลัลลอฮุ อาลัย-ฮิ วาซัลลัม 570-632)⁵ เป็น ‘บุคคลต้นแบบ’ ท่านกล่าวคำเทศนาธรรมอันทรงพลัง ซึ่งเป็นการสั่งเสียและสรุปบทเรียนครั้งใหญ่ ขณะร่วมแสวงบุญครั้งสุดท้ายกับบรรดาอัครสาวก⁶ ว่า:

المؤمن من آمنه الناس على أموالهم وأنفسهم والمسلم من سلم الناس من لسانه ويده
ผู้ศรัทธาคือ ผู้ที่ทำให้มนุษย์นั้นได้รับความไว้วางใจในทรัพย์สินและร่างกายของพวกเขา และมุสลิมคือ ผู้ที่ทำให้มนุษย์นั้นได้รับความปลอดภัยจากคำพูดและการกระทำของเขา

(إمام ابو حاتم محمد بن حبان) (Sahih Ibn Hibban), 2014, p. 812)⁷

⁵ คำกล่าว “ซ็อลลัลลอฮุ อาลัยฮิ วาซัลลัม” นั้นถูกเอ่ยตามหลังชื่อของท่านศาสดามุฮัมมัดเพื่อเป็นการให้เกียรติและแสดงถึงความเคารพ ซึ่งหมายความว่า “ขอพระองค์อัล-ลอฮฺทรงโปรดประทานความเมตตาและความสันติแด่ท่านด้วยเทอญ”

⁶ การแสวงบุญครั้งสุดท้ายของท่านศาสนา ซึ่งที่ชาวมุสลิมเรียกว่า “ฮัจญะตุลวาดะฮฺ” (ฮัจญ์อำลา) เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ก่อนการเสียชีวิตของท่านศาสดาในปี 632 ถือเป็น การรวมตัวกันครั้งสำคัญของบรรดาผู้ศรัทธา ณ แผ่นดินมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบียปัจจุบัน

⁷ ฮาดิษนี้ รายงานจากท่านฟาฏอละ บิน อุบัยด บันทีกโดยท่านอิบนุฮิบบาน เล่มที่ 5 หมายเลข 4862 นอกจากนี้ยังมีสำนวนอื่น ๆ แต่มีใจความคล้ายกัน ไม่ว่าจะเป็นการรายงานจากท่านอิบนุ อุมีร์ หรือท่านอบูฮุรอยเราะฮ์ ซึ่งฮาดิษนี้ได้รับการบันทึกโดยอิหม่ามบุคอรี

แม้ *ภาพลพแห่งอิสลาม* จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและทรงพลังต่อสังคมโลกเร็วกว่า *ภาพพวก* โดยเฉพาะ *กระแสความเกลียดกลัวอิสลาม* (Islamophobia) ในยุคหลังสมัยใหม่ (Post Modern) กระนั้น วิถีดิจิตและจิตวิญญาณของศาสดาก็ยังคงทรงอิทธิพลและเป็น *ต้นแบบ* ให้แก่นุชนุษชาติอย่างนิรันดร์ อิริยะวัตรของท่านศาสดาจึงเป็นสิ่งชี้ชัดถึงหลักคำสอนอิสลามได้มากที่สุด เพราะสิ่งดังกล่าวถือเป็น *เครื่องมือเบื้องต้น* ในการตรวจสอบวิถีดิจิตและจิตวิญญาณของชาวมุสลิม หากมุสลิมหลุดพ้นจากฐานคิดของ *บุคคลต้นแบบ* ก็อาจนำไปสู่ *ความสุดโต่ง* และ *หย่อนยาน* ในเวลาเดียวกัน เพราะท่านศาสดาคือ *ภาพตัวแทน* ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบทฤษฎี ของ *อัลกุรอาน*⁸ ตลอดจนกรอบปฏิบัติผ่าน *อัลฮาดิษ*⁹ นอกจากนี้ *แบบฉบับของท่านศาสดา* สามารถพังทลายกำแพงแห่ง *ความเกลียด-*

เล่มที่ 1 หมายเลข 10-11 ะหมัด (8918) นาซาอีย์ เล่มที่ 6 หมายเลข 4997 และมีนักบันทึกคนอื่น ๆ อีก เช่น อัตตอปรอนี (796) ฮากิม (24) บัยฮากีย์ (10611) อิบน์มุบาร็อก (826)

⁸ อัลกุรอาน คือ คำตรัสของพระองค์อัลลอฮ์ ซึ่งประทานให้กับศาสดามุฮัมมัด เพื่อเป็นทางนำและแบบฉบับของหลักคำสอนอิสลาม ชาวมุสลิมยึดถือคัมภีร์ดังกล่าวเป็นธรรมนูญแห่งชีวิต ซึ่งจะต้องอ่านคัมภีร์ดังกล่าวในทุก ๆ เวลาของการละหมาดเป็นการเฉพาะ และตามโอกาสเวลาอื่น ๆ

⁹ ฮาดิษ คือ หลักคำสอน คำพูด การกระทำ การยอมรับของท่านศาสดามุฮัมมัด ซึ่งมุสลิมยึดถือเป็นหลักอิริยะวัตรในการดำเนินชีวิตตามแบบฉบับของท่านศาสดามุฮัมมัด เช่น การดำรงละหมาด การถือศีลอด การปฏิบัติกุศลกิจกรรมทั้งคัมภีร์และอสา รวมถึงการขลิบหนวด การไว้เคราและอื่น ๆ

กลัวอิสลามได้เป็นอย่างดีผ่านแหล่งข้อมูลที่ไม่เคยปิดเบือน ด้วยการบันทึกของ
ปวงปราชญ์นักรายงาน¹⁰ ผู้ได้รับการรับรองจากนักวิชาการอิสลามและคณา-
จารย์ระดับโลกว่า มีระเบียบวิธีบันทึกที่เข้มงวดมากที่สุด

ทฤษฎีว่าด้วย “ความไม่รุนแรงในอิสลาม”

ปราชญ์อิสลามผู้โด่งดังอย่าง ชัยคุ “ ยูซุฟ อัล-กอรอฎอวีย (Yusuf ‘Abdul-
lah al-Qaradawi: 1926—) ได้นำเสนอคำพูดอันสวยงามว่า “ความสุดโต่งไม่มีใน
อิสลาม เพราะอิสลามเป็นศาสนาแห่งความเที่ยงธรรม สายกลางและดุลยภาพ
รังเกียจทั้งความสุดโต่งและความหละหลวม ด้วยเหตุนี้ศาสนาอิสลามนั้นอยู่
ระหว่างความสุดโต่งและความหย่อนยาน” ท่านศาสดามุฮัมมัดจึงกล่าวว่า:

يا أيها الناس إياكم والغلو في الدين، فإنما أهلك من كان قبلكم الغلو في الدين إلا هلك
المتنطعون ، ثلاث مرات

¹⁰ นักวิชาการสายฮาดิษ ผู้คอยบันทึกอิริยะวัตของท่านศาสดามุฮัมมัดที่ได้รับการ
ยอมรับในหมู่นักวิชาการอิสลามให้เป็น “6 เสาหลักแห่งปรมจารย์ทางด้านฮาดิษ”—คือ
1. ท่านอิหม่ามบุคอรี 2. อิหม่ามมุสลิม 3. อิหม่ามอาบูดาูด 4. อิหม่ามติรมิซีย์ 5.
อิหม่ามนาซาอี และ 6. อิหม่ามอิบน์มาญะฮ์ นักรายงานเหล่านี้มีการบันทึกผู้รายงานทุกคน
โดยไม่ขาดตกบกพร่อง หากมีข้อตำหนิในตัวผู้รายงานหรือสายรายงานก็จะถูกลดระดับความ
น่าเชื่อถือลง สามารถอ่านรายละเอียดได้จากหนังสือบันทึกฮาดิษของนักรายงานที่เราเรียกว่า
“สายรายงานทั้ง 6” (سنن الستة)

¹¹ ชัยคุ คือ คำนำหน้าชื่อจริงของบรรดาปวงปราชญ์หรือผู้รู้ในอิสลามเพื่อให้เกิดบริ-
นอกจากนี้ยังมีการใช้คำว่า ชัยคุ ซึ่งหมายถึงผู้ที่อายุเลย 40 ปีบริบูรณ์หรือหมายถึงย่างเข้าสู่
ช่วงวัยผู้ใหญ่แล้วเช่นเดียวกัน

พวกท่านพึงระวังความสุดโต่งในศาสนาเถิด ผู้คนก่อนหน้าพวกท่านได้
พินาศเพราะความสุดโต่งในศาสนามาแล้ว ความสุดโต่งได้พินาศมาแล้ว
ความสุดโต่งได้พินาศมาแล้ว ความสุดโต่งได้พินาศมาแล้ว

(Imam Ibn Majah 2007, 196¹² และ Imam Hafiz Abu Dawud, 2008, p. 162) ³

ชัยคุ ยูซุฟ อัลเกาะเราะฆอวียุกกล่าวว่า *ความสุดโต่ง* นั้นถือเป็นอันตราย
และมันจะฝังแน่นเข้าไปในสติปัญญาและจิตใจของเราอย่างง่ายดาย เพราะท่าน
ศาสดาได้เน้นย้ำว่า *ความสุดโต่งได้พินาศมาแล้วถึง 3 ครั้ง* นอกจากนี้ท่านยัง
เตือนสติเรามากกว่า:

يسروا ولا تعسروا، وبشروا ولا تنفروا

จงทำให้ง่าย อย่าทำให้ยาก จงแจ้งข่าวดี อย่าทำให้เกลียด

(Imam Bukhari 1997, 87) ¹⁴

¹² ฮาดิษนี้ รายงานโดยท่านอิบนุอับบาสและบันทึกโดยท่านอิหม่ามอิบนุมาญะฮฺ เล่มที่ 4 เล่มที่ 3029 และบันทึกโดยท่านอิหม่ามนาซายีย์ เล่มที่ 4 หมายเลข 3059

¹³ ฮาดิษนี้ รายงานโดยอับดุลลอฮฺ อิบน์ มัสอูด บันทึกโดยอิหม่ามอบูดาอูด เล่มที่ 5 หมายเลข 4608 และรายงานโดยอับดุลลอฮฺ และบันทึกโดยท่านอิหม่ามมุสลิม เล่มที่ 7 หมายเลข 2670

¹⁴ ฮาดิษนี้ รายงานโดยท่านอานัส บินมาลิกและบันทึกโดยท่านอิหม่ามบุคอรีย์ เล่มที่ 8 หมายเลข 6125

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ท่านศาสตราจารย์เรามีความปรองดองมากกว่าการตอบโต้และแก้แค้นซึ่งกันและกัน นอกจากนี้พระองค์ยังทรงชี้แนวทางพวกเราให้เดินไปด้วย *การใช้ความรุนแรง* เพื่อให้สังคมนั้นเกิดสันติสุขอีกด้วย (Ghuraba Media, 2019) เมื่ออิสลามสอนเราให้อยู่บนแนวคิดที่ไม่สุดโต่งและหย่อนยาน แล้วเราจะเข้าถึงองค์ความรู้และหลักคำสอนเหล่านั้นได้อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการเข้าถึงจิตวิญญาณแห่งอิสลามดังกล่าว ผู้เขียนจึงขออนุญาตนำเสนอ “หลักทฤษฎีว่าด้วยความไม่รุนแรงในอิสลาม” ภายใต้อีกคำสอนของอัลกุรอานและหนังสือว่าด้วยประวัติศาสตร์เล่มสำคัญแบบคร่าว ๆ ดังต่อไปนี้

1. ในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานมีการกล่าวถึงคำว่า *สันติภาพ* ประมาณ 67 ครั้ง นอกจากนี้คำว่า *สันติภาพ* นั้นถูกพบเจอในคัมภีร์อัลกุรอานถึง 140 ครั้ง ส่วนคำว่า *สงคราม* ประมาณ 36 ครั้ง ส่วนคำว่า *พิพาท* ใต้ถูกกล่าวจำนวน 117 ครั้ง แต่คำว่า *ให้อภัย* กลับถูกนำเสนอมากเป็นสองเท่า นั่นก็คือ 234 ครั้ง¹⁵

ตัวเลขเบื้องต้นเหล่านี้กลายเป็นสิ่งยืนยันให้เราทราบว่า แม้อิสลามจะพูดถึง *การพิพาท การลงโทษและการเอาผิดกับบรรดาอาชญากรรมและผู้ล่วงละเมิด* ไว้อย่างมากมาย แต่อิสลามเลือกที่จะ *ให้อภัย* กับบุคคลเหล่านั้นมากกว่า *เป็นเท่าตัว* จึงไม่แปลกที่เราจะได้ยินคำพูดบ่อย ๆ ว่า *พระเจ้าเกลียดความชั่ว แต่พระเจ้าไม่เคยเกลียดคนชั่ว* ทุกคนมีหนทางที่จะกลับไปสู่แนวทางที่ถูกต้องได้เมื่อ *สำนึกตน* แม้การกลับสู่หนทางแห่งการสารภาพผิดอาจจะยากกว่าการไม่

¹⁵ ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน เช่น 49:9/13:28/56:26/37:79/37:120/43:82/50:34/51:25/19:47/ 11:69/7:46/59:23/2:208/3:85/2:131/3:19/2:128-129/2:112/24:61/25:63/43:89/6:127/60:8 เป็นต้น

เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งไม่ดีตั้งแต่ต้น ทว่า ในทุกความผิดพลาดย่อมมีทางออกและ การอภัยรออยู่เสมอ

นี่คือ หนึ่งในหลักคำสอนจากพระคัมภีร์ที่ชาวมุสลิมต่างศรัทธาและสวด กาวนา เมื่อหลักคำสอนอิสลามปรากฏอย่างชัดเจนขนาดนี้แล้ว *มุสลิม* จะใช้ ธรรมะข้อไหนเพื่ออธิบายการใช้ความรุนแรงตอบได้!!!

2. งานเขียนของ เมาลานาวาฮิดุดดีน คาน (Maulana Wahiduddin Khan: 1925—) ปราชญ์ทางด้านสันติภาพชาวอินเดีย ผู้นำเสนองานเขียนชิ้นโด่งดัง *การ ญิฮาด (ต่อสู้) ที่แท้จริง: นิยามสันติภาพ ความอดทนและความไม่รุนแรงในอิสลาม (The True Jihad: Concept of Peace, Tolerance and Non-Violence in Islam)* ท่าน ได้ฉายภาพให้เราได้เห็นเกี่ยวกับอิริยาบถของท่านศาสดาต่อการใช้ *ความ ไม่รุนแรง* เพื่อรับมือ *สถานการณ์ความรุนแรง* ซึ่งท่านได้เขียนว่า *อย่าลืมเด็ดขาด ว่า หลักการพื้นฐานและปฐมบทแห่งหลักคำสอนของอิสลามคือ การนำเสนอจิต วิญญาณแห่งความอดทน วัฒนธรรมดังกล่าวจึงไม่ใช่การเรียกร้องไปสู่ ‘สงคราม’ ทว่ามันคือ ‘แนวทางไปสู่ความเมตตา’* หากยังสงสัยในประเด็นหลักคำสอน สันติภาพของอิสลามเหล่านี้อยู่อีก *ท่านจงอ่าน* โองการแรกของพระมหาคัมภีร์ อัลกุรอาน แล้วท่านจะพบคำตอบที่ว่า *ด้วยพระนามแห่งอัลลอฮ์ ผู้ทรงเมตตาและ ทรงกรุณาปราณีเสมอ* จะเห็นได้ว่าคำว่า *เมตตา* ในรูปแบบดังกล่าวปรากฏใน คัมภีร์อัลกุรอานอย่างน้อยที่สุดคือ 113 ครั้ง นอกจากนี้เป้าหมายของการส่งศาสดา มาก็ไม่ใช่เพื่อเหตุผลอื่นใด นอกจาก “*ความเมตตาต่อมวลมนุษยชาติ*” (อัลกุ- ร่ออ่าน 21: 107) (Maulana Wahiduddin Khan, 2002, p. 7)

ท่านเมาลานาวาฮิดุดดีน คาน ได้นำเสนอเกี่ยวกับ *เหตุผลที่อิสลามไม่ อนุญาตให้ใช้ความรุนแรง* นั้นสามารถสรุปคร่าว ๆ ได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก หลังจากท่านศาสดาได้รับการแต่งตั้งเป็น *ศาสนทูตของพระองค์* ขณะอายุ 40 ปี ตรงกับปี 610 ซึ่งภารกิจของท่านนั้นคือ การสถาปนาแนวคิดเรื่อง *พระเจ้าองค์เดียว* มาแทนที่แนวคิด *การสักการะพระเจ้าหลายองค์* ในสมัยนั้น “กะบะฮฺ”¹⁶ เป็นศูนย์กลางแห่งการสักการะพระเจ้าหลายองค์ ซึ่งมีเทวรูปถูกใช้เพื่อเคารพกราบไหว้ประมาณ 360 รูป กระนั้น แม้ภารกิจของท่านศาสดามีเป้าหมายอย่างเดียวกันคือ การสถาปนาเรื่องพระเจ้าองค์เดียว ทว่า *ท่านไม่ได้ใช้ความรุนแรงเพื่อทำลายเทวรูปและปฏิรูปสิ่งเหล่านี้แต่อย่างใด* นอกจากแนวทางแห่ง *สันติ*

ประการที่สอง ท่านศาสดาปฏิบัติศาสนกิจในการเผยแผ่แนวคิดพระเจ้าองค์เดียวในเมืองมักกะฮฺเป็นเวลา 13 ปี จนกระทั่งชาวกุเรซ มองว่าท่านคือ ศัตรูหมายเลขหนึ่งของพวกเขา และเริ่มมีมาตรการข่มขู่ตบตีท่านก็คือ *การสังหารบรรดาทหารชาวกุเรซได้ล้อมบ้านของท่านในยามค่ำคืนเพื่อบรรลุมารกิจดังกล่าว* การกระทำนั้นจึงถือเป็นความชอบธรรมของท่านศาสดาที่สามารถตอบโต้กับพวกเขาด้วยความรุนแรงในฐานะ *ถูกล่วงละเมิดและรุกรานในยามวิกาล* กระนั้น ท่านศาสดาก็ไม่ได้ตอบโต้ด้วยการใช้กองกำลังทหารเข้าปะทะแต่อย่างใด ในทางกลับกัน ท่านศาสดาเลือกหลบหนีออกจากบ้านและการอพยพไปยังเมืองมะดีนะฮฺ ซึ่งต่อมาเรารู้จักกันการเดินทางดังกล่าวในนาม *ฮิจญเราะฮฺ* ตรงกับปี 622 การอพยพครั้งนี้จึงถือเป็นแบบฉบับที่ดีในการรับมือ *ความรุนแรง ด้วย วิถีทางที่ไม่รุนแรง* นั่นเอง

¹⁶ กะบะฮฺ คือ สถานที่มุสลิมใช้เป็นกิบลัต (ทิศทางการหันหน้าไปเพื่อทำการนมัสการพระองค์อัลลอฮ์) ซึ่งมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ มีหินดำอยู่ข้างใน มีผ้าสี่เหลี่ยมปกคลุมอยู่ กะบะฮฺ วางอยู่ ณ มหานครมักกะฮฺ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

ประการที่สาม หลังอพยพ บรรดาผู้เลื่อมใสมารวมตัวกันด้วยความรู้สึก
ถูกกดขี่ ซึ่งถือเป็นโอกาสให้พวกเขาสามารถจัดกองกำลังทหารได้ ทว่าท่านศาสดา
ต่อต้านวิธีการดังกล่าวเพราะอาจนำไปสู่ความรุนแรงเพื่อตอบโต้ ท่านศาสดาและ
อัครสาวกจึงใช้เวลาทั้งกลางวันและกลางคืนในการขุดสนามเพลาะรอบ ๆ เมือง
มะดีนะฮ์เพื่อเป็น *กันชน* และป้องกันการรุกราน หลังจากนั้นชาวกุเรชยกทัพมา
ก็ไม่สามารถบุกโจมตีได้ พวกเขาจึงถอยทัพกลับ นี่คือนิ่งในแบบอย่างของท่าน
ศาสดาในการใช้ *ความไม่รุนแรง* เพื่อตอบโต้ความรุนแรง

ประการที่สี่ ว่าด้วย สนธิสัญญาสันติภาพฮุดัยบียะฮ์ (Hudaybiyya Peace
Treaty) ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อสงบศึก ขณะที่ท่านศาสดาเดินทางไปยังเมืองมักกะฮ์เพื่อ
แสวงบุญกุสลกัจจาสา (อุมเราะฮ์) ทว่า เมื่อพวกเขาไปถึงยังทุ่งฮุดัยบียะฮ์ ซึ่งมี
ระยะทางประมาณ 9 ไมล์ก่อนเข้าสู่เมืองมักกะฮ์ ก็ถูกสกัดกั้นโดยชาวกุเรช ซึ่ง
พวกเขายื่นคำขาดว่า *ไม่อนุญาตให้กลุ่มผู้แสวงบุญเดินทางเข้าไปยังเมืองมักกะฮ์
เป็นอันขาด* การขัดขวางครั้งนี้ก็เป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่ท่านศาสดาสามารถใช้
ความรุนแรงตอบโต้ได้ กระนั้น ท่านเลือกที่หยุดการเดินทางเมื่อถูกขัดขวางและ
ไม่ตอบโต้ ในทางกลับกันท่านมุ่งเน้นไปสู่การเจรจาสงบศึก ซึ่งต่อมาเรารู้จักกัน
ในนาม *สนธิสัญญาฮุดัยบียะฮ์* ท่านยอมรับข้อเสนอและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ตนเอง
เสียเปรียบเป็นอย่างมาก จนท้ายที่สุดท่านเดินทางกลับมะดีนะฮ์ปราศจากการ
การทำอุมเราะฮ์ในปีดังกล่าว สนธิสัญญาฮุดัยบียะฮ์จึงเป็นอีกประเด็นที่บอกถึง
จิตวิญญาณอันแข็งแกร่งกล้าของท่านศาสดามุฮัมมัดเกี่ยวกับ *การใช้ความรุนแรง*

ประการที่ห้า การเปิดมักกะฮ์ ขณะที่ท่านศาสดามุฮัมมัดมีบรรดาอัคร
สาวกมากกว่า 10,000 คน ซึ่งหมายถึงความพร้อมของอิสลามที่จะยกทัพเผชิญ
หน้ากับชาวกุเรช แห่งมักกะฮ์ กระนั้น ท่านศาสดาก็ไม่ได้เปิดศึกเพื่อนองเลือด
แต่อย่างใด ทว่า ท่านเดินทางเข้ามะดีนะฮ์แบบสงบพร้อมกับบรรดาอัครสาวก
การเข้าไปในครั้งนี้เป็นการเดินทางแบบฉับพลัน จนชาวกุเรชไม่สามารถจัดกอง

กำลังเพื่อต่อต้านได้ทัน จนท้ายที่สุดศาสนาซุนนีย์สามารถยึดเมืองมักกะฮ์ได้ โดยปราศจากการสังหารผู้เห็นต่าง การเปิดมักกะฮ์ จึงเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ท่าน ศาสดาเลือก *ไม่ใช่ความรุนแรง* ประวัติศาสตร์ช่วงนี้จึงเป็นหลักฐานอันทรงพลัง ผ่านวิธีการอันลุ่มลึกของท่านศาสดาเพื่อสะท้อนว่า *ความรุนแรงนั้นไม่ใช่แนวทางของอิสลาม*

สิ่งที่ผู้เขียนได้กล่าวมาข้างต้นนั้นคือ *การไม่ใช่ความรุนแรงตามแนวคิดอิสลาม* ซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานแห่งการเคารพซึ่งกันและกัน กระนั้น เมื่อถูกกดขี่อิสลามก็อนุญาตให้ทำสงครามตอบโต้ หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ สำหรับปัจจุบันรัฐสมัยใหม่นั้นถือว่ามีความแตกต่างจากสถานะของรัฐในอดีตมากนัก กล่าวคือ *รัฐในอดีต สงครามคือ ประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติ ส่วน กระบวนการสันติภาพ* นั้นคือ *ความยุ่งยาก* แต่ปัจจุบันระบบสังคมได้เปลี่ยนไป *ความรุนแรงเป็นสิ่งที่สังคมรับไม่ได้และไม่พึงปรารถนา* ในขณะที่กระบวนการสันติภาพเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ง่ายและมีเสถียรภาพมากกว่า ระบบโลกในสมัยนี้จึงให้โอกาสและสิทธิความเท่าเทียมกับทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเสรีภาพด้านการแสดงความคิดเห็น การพูด หรือ การสื่อสารกับผู้อื่น ซึ่งเป็นไปโดยง่ายที่ทุกคน *ปฏิเสธการใช้ความรุนแรง* ได้ (Maulana Wahiduddin Khan, 2002, pp. 18-23)

3. งานเขียนเรื่อง *วิเคราะห์ชีวิตของท่านศาสดามุฮัมมัด (Muhammad The Messenger of God: An analysis of the Prophet's Life)* ของมุฮัมมัด ฟัตฮุลลอฮ์ กูเลน (Muhammed Fethullah Gülen: 1941—) ประชาชนชาวตุรกีผู้ทำงานด้านสันติภาพและเปิดโรงเรียนสันติภาพหลายร้อยสาขาทั่วโลก ท่านได้นำเสนอบนเวทีทางประวัติศาสตร์ ขณะท่านศาสดาสั่งเสียและเตือนสติบรรดานายทหารผู้ออกสู่สมรภูมিরว่า:

จงอย่าเกรงต่ออัลลอฮ์อยู่เสมอ จงอย่าลืมว่า 'อิสลามคือภารกิจแห่งสันติ

ภาพและความรัก' จงอย่าทำลายต้นไม้ที่ให้ผลและทุ่งนาที่ท่านผ่านไป
จงยุติธรรมและคำนึงถึงความรู้สึกของผู้พ่ายแพ้ จงเคารพผู้ทรงศีลทาง
ศาสนาที่ดำรงชีวิตในสมณะเพศหรืออาศัยในศาสนสถาน จงอย่าทำลาย
อาคารของพวกเขา จงอย่าฆ่าพลเรือน อย่าคุกคามความบริสุทธิ์ของ
สตรีเพศ จงให้เกียรติต่อผู้พ่ายแพ้ จงอย่าทำร้ายคนชราและเด็ก จงอย่า
รับของกำนัลและจงอย่าให้นายทหารไปพักในบ้านของพลเมือง

(Muhammed Fethullah Gülen, 2014, p. 323)

ข้อความข้างต้นนี้ ล้วนนำเสนอหลักทฤษฎี *ความไม่รุนแรงในอิสลามของท่านศาสดา* ท่านเมอลานาตอริก ญามील จึงได้รับมรดกทางความคิดเหล่านี้จากหลักคำสอนดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากบรรดาปวงปราชญ์อิสลาม ส่งผลให้ท่านเป็นหนึ่งในผู้ขับเคลื่อนงานสันติภาพระดับแนวหน้าในสังคมชาวปากีสถานและโลกมุสลิมในฐานะ *นักคิด-นักเทศนาธรรมร่วมสมัย* ผู้สะกิดหัวใจผู้คนนับล้านในปัจจุบัน

เมอลานาตอริก ญามील (1953—): ชีวิตและการศึกษา¹

เมอลานาตอริก ญามील ซึ่งต่อไปนี้จะเขียนขอเรียกสั้น ๆ ว่า ญามील หนึ่งในปราชญ์ร่วมสมัยที่ได้รับความนิยมชมชอบอย่างมาก โดยเฉพาะในสังคมปากีสถาน

¹⁷ คำว่า เมอลานา คือ สุหนันดรหรือเกียรติยศเพื่อเรียกขานปราชญ์ผู้รู้ในอิสลาม ซึ่งใช้เรียกนำหน้าผู้สำเร็จการศึกษาอิสลามในระดับปริญญาตรี ฆานัด จากประเทศแถบเอเชียใต้ เช่น อินเดีย ปากีสถาน บังกลาเทศและอื่น ๆ ไม่ว่าผู้สำเร็จการศึกษาดังกล่าวนั้นจะเป็นคนเอเชียใต้หรือส่วนอื่น ๆ ของโลกก็ตาม คำว่า เมอลานา เริ่มใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้นในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของโลก ไม่เว้นแม้กระทั่งประเทศไทย

และเอเชียใต้ หน้าที่ท่านได้รับการกล่าวขานในฐานะนักเทศนาธรรมผู้ลุ่มลึกของโลกมุสลิม ญามิลถือกำเนิดเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 1953 ณ ชุมชนเมนชานนู (Mian Channu) เมืองคานนิวัล (Khanewal) ปัญจาบ ในเขตนี้เมืองหลวงของจังหวัดชื่อว่า ลาฮอร์ (Lahore) ซึ่งจังหวัดนี้มีประชากรมากที่สุดในประเทศปากีสถานประมาณกว่า 100 ล้านคน

ท่านเป็นปราชญ์อิสลาม ที่มีความชำนาญในการเทศนาธรรม บิดาของท่านมีสายตระกูลมาจากชุมชนมุสลิมราชบุตร (A Community of Muslim Rajputs) ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมและค้าขายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ญามิลเริ่มต้นศึกษาจากบ้านของตนเอง ซึ่งมีลักษณะคล้าย Home School หลังจากนั้นก็เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนประจำ ท่านมีความสนใจทางด้านแพทยศาสตร์ ท่านจึงเข้ารับการศึกษาต่อในวิทยาลัยท้องถิ่นประจำเมืองลาฮอร์ (Government College University in Lahore) หลังจากนั้นท่านสอบเข้าวิทยาลัยแพทยคิงเอดเวิร์ด ประจำเมืองลาฮอร์ (King Edward Medical College, Lahore) ของปากีสถาน

หลังจากเรียนหลักสูตรแพทยศาสตร์ (MBBS: Bachelor of Medicine , Bachelor of Surgery) เพียงระยะเวลาสั้น ๆ ท่านกลับเปลี่ยนความตั้งใจจากแพทยศาสตร์มาสู่การศึกษาสายศาสนา ท่านจึงย้ายมายังโรงเรียนสอนศาสนายามิอะฮ์ดี อารับ แห่งเมืองไรวินด์ (Jamia Arabia, Raiwind) ซึ่งเป็นพื้นที่ดังก้าวไม่ไกลจากเมืองลาฮอร์ ในสถาบันแห่งนี้เองที่ญามิลได้ศึกษาภาษาอารับ อัลกุรอาน ศาสนา ตรรกศาสตร์ จริยศาสตร์ ศาสนบัญญัติ และอื่น ๆ ขณะนั้น ญามิลเริ่มเข้าร่วมวงการเทศนาธรรมและเข้าร่วมกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อยกระดับจิตวิญญาณอิสลามในฐานะ ญามาอะฮ์ดี ตับลีหม (Tablighi Jamaat)¹⁸ ญามิลได้สะกดหัวใจของ

¹⁸ กลุ่มญามาอะฮ์ดี ตับลีหม ได้ถือกำเนิดในปี 1920 ณ ประเทศอินเดียก่อนได้รับเอกราช

ผู้คนหลายล้านคนทั่วโลกผ่านคำเทศนาธรรมของตน อีกทั้งญามीलได้ปลุกผู้คนให้ตระหนักถึงหน้าที่และเห็นคุณค่าของตนเองเพื่อรับใช้ศาสนา ตลอดจนสะกิดผู้หลับใหลทั้งหลายให้ตื่น เพื่อปฏิบัติศาสนกิจท่ามกลางสังคมโลกที่เปลี่ยนไป ท่านได้ชี้ทางแก่ผู้คนไปสู่การปฏิบัติศาสนกิจตามแนวทาง *ศาศดา* แบบ *ไม่สุดโต่ง* หรือ *หย่อนยาน* ในเวลาเดียวกัน

การขับเคลื่อนของญามीलนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นการเมือง ทว่า ญามीलพยายามหาทางออกให้กับสังคมในประเด็นข้อขัดแย้งต่าง ๆ เพราะท่านเชื่อว่า *แนวทางศาสนานี้มีทางออกสำหรับทุกคน* ด้วยเหตุนี้ท่านจึงต้องออกเดินทางไปทั่วโลกเพื่อ *เทศนาธรรม* และ *กระจายหลักธรรมคำสอน* ไปสู่หัวใจของผู้คน ท่านได้แสดงเทศนาธรรมมากกว่า 1,000 ครั้งและเป็นแรงบันดาลใจให้กับหลายล้านคนทั่วโลกผ่าน *หลักคำสอนท่านศาศดา* ญามीलเทศนาธรรมทั้งภาษาฮิบรู อาหรับ และเปอร์เซีย ผ่านความสุภาพอ่อนโยน นุ่มนวลและเป็นกลางมากที่สุด ท่านเป็นนักฟังที่ดีและเป็นนักพูดที่ชอบตั้งคำถามอย่างมากมายเพื่อปลุกผู้เข้าร่วมกิจกรรม

จากจักรวรรดินิยมอังกฤษ กลุ่มนี้เริ่มต้นด้วยการขับเคลื่อนในเมืองเมวัต ด้วยการนำของท่านเมาลานาอิลยาส คานดะละวีย์ หลังจากนั้นก็กระจายไปยังส่วนปากีสถาน บังกลาเทศและส่วนอื่น ๆ ของโลก เป้าหมายของกลุ่มนี้คือ การพยายาม *ขับเคลื่อนศรัทธาของผู้คนให้หันกลับมาสู่การเป็นบ่าวที่ติดตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม* พวกเขาประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก จนกระทั่งมีสาขาต่าง ๆ อยู่ทั่วโลก สำหรับประเทศไทย กลุ่มญามาอะฮ์ดบลิสมเริ่มเข้ามาในปี 1971 นำโดย บาบา ยูสับ คาน ผู้นำแห่งเมืองแม่สอด จังหวัดตาก ส่งผลให้ศูนย์ดับลิสมมีสาขาอยู่เป็นจำนวนมากในชุมชนมุสลิมเกือบทุกจังหวัดของประเทศไทย ศูนย์ประสานงานใหญ่ (มาร์กัส) ในประเทศไทยมีสองแห่งคือ สาขามินบุรี ซึ่งผู้นำคือ ออบูบัยย์ และสาขายะลา ผู้นำคือ อูสตาสมะมูด ซึ่งใช้การบริหารแบบ สมาชิกฆูรอระดับประเทศ จังหวัด อำเภอบลและหมู่บ้าน

ญามิลเทศนาธรรมด้วยหลักธรรมที่เชื่อมโยงหลักธรรมคำสอนของศาสนาได้อย่างลุ่มลึก โดยเฉพาะการสะท้อนประเด็นที่มีการเข้าใจผิดจำนวนมากมายเกี่ยวกับอิสลามเพื่อเป็นทางออกให้กับสังคม ญามิลพยายามเน้นหนักให้ทุกคนหันกลับมา *ปรุ้งแต่งตนเอง* ด้วยการปลูกจิตสำนึกและเจริญสติเพื่อชำระตนเองให้บริสุทธิ์อยู่เสมอ ญามิลพูดด้วยวาจาที่สุภาพอ่อนหวานเพื่อให้ผู้คนได้ตระหนักถึงหลักคำสอนและแบบอย่างของท่านศาสดามูฮัมหมัด จนกระทั่งนักวิชาการ นักการศาสนาและนักเทศนาธรรมทั่วโลกให้การยอมรับเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ ญามิลเป็น *นักเทศนาธรรม* ลำดับต้น ๆ ของโลกในปัจจุบัน

แม้ท่านจะเป็นปราชญ์ระดับแนวหน้าของโลกที่ได้รับการยอมรับ ทว่า การใช้ชีวิตของท่านนั้นมีความเรียบง่ายไม่ต่างจากสามัญชนทั่วไป ญามิลมีบุคลิกภาพอันสุขุม อ่อนน้อมถ่อมตนและสุภาพอ่อนโยน จนได้รับความเคารพจากผู้คนจำนวนมาก ผลแห่งวิถีชีวิตอันเรียบง่ายของท่านตามหลักคำสอนอิสลามได้สร้าง *ฐานที่มั่น* ในหัวใจของมุสลิมหลายล้านคนทั่วโลก หากจะถามว่า วันนี้มีใครบ้างที่ใช้ชีวิตตามแบบที่อิสลามได้วางไว้อย่างชัดเจนและรัดกุมที่สุด *ญามิล* เป็นหนึ่งในคำตอบดังกล่าวโดยไม่ต้องสงสัย

ญามิลทำการเทศนาธรรมให้กับสานุศิษย์จำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นนักธุรกิจ เจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง พนักงานเอกชน นักเรียน นักศึกษา ประชาชน และอื่น ๆ ส่งผลให้ท่านได้กลายเป็น *แรงบันดาลใจ* ให้กับใครหลาย ๆ คนในประเทศปากีสถาน ไม่ว่าจะเป็น ญุนัยด์ ญัมชิด (Junaid Jamshed) *นักร้อง* ผู้กล้าใจซึ่งผันตนเองมาเป็น *นักเทศนาธรรม* วีนา มาลิก (Veena Malik) นักแสดงหญิงผู้โด่งดังและคนอื่น ๆ ญามิลยังเป็นผู้ประสานงานหลักของกลุ่มญามาอะฮ์ดับลิฆและญามิล เคยเชิญนายกรัฐมนตรีนาวาซ ชารีฟ (Nawaz Sharif) เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งจัดขึ้น ณ มัรคัสไรวินด์ ปากีสถานในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2014 ที่ผ่านมามีอีกด้วย (Parhlo Newsletter, 2016)

โลกรู้จักเมลานาตอริก ญามील

ปัจจุบันอาจมีแค่เพียงกลุ่มคนจำนวนน้อยที่ไม่เคยได้ยินชื่อ เมลานาตอริก ญามील ทว่า สำหรับชาวปาเกีสถานแล้ว ญามीलได้รับความนิยมนอย่างมาก ขณะท่านชัยคุ อับดุลเราะฮมาน อัศสุเดซ อิหม่ามมีสยิดฮารอมแห่งประเทศซาอุดี-อาราเบีย ผู้มีสำเนียงการอ่านอัลกุรอานด้วยท่วงทำนองอันไพเราะและเป็นที่รู้จักของชาวมุสลิมทั่วโลกได้เดินทางมายังประเทศปาเกีสถาน ญามीलถูกเชิญมาเป็นผู้กล่าวต้อนรับและแสดงความรู้สึก ซึ่งรายละเอียดดังกล่าวถูกเผยแพร่เมื่อ 17 กันยายน 2015 ดังนี้:

มวลการสรรเสริญทั้งปวงแด้อัลลอฮ์ ผู้ซึ่งได้ประทานอัลกุรอานและได้ทำให้หัวใจของเราสงบด้วยการอ่านอัลกุรอานของท่านอับดุลเราะฮมาน อัศสุเดซ และได้ให้แสงสว่างแก่แผ่นดินนี้ด้วยการมาของท่านสู่ปาเกีสถาน วันที่ปลาบปล้ำที่สุดในชีวิตผมตั้งแต่เกิดมาคือ วันที่ผมได้พูดต่อหน้าอิหม่ามของอาหรับและอื่นจากอาหรับ แท้จริงอัลลอฮ์ได้ให้เกียรติต่อพวกท่านและให้เกียรติต่อบรรพบุรุษของพวกท่าน เทือกสวน¹⁹ ที่ท่านเห็นอยู่ในขณะนี้ มันคือ ผลของการปลูกของบรรพบุรุษของพวกท่าน พวกเขาเดินทางข้ามประเทศจากบ้านจากครอบครัว พวกเขาอบอุ่นด้วยสิ่งอื่นแทนพ่อแม่และลูกหลาน ยอมจากบ้านเกิดที่มีต้นไม้ใหญ่กับฝูงนกปรอดที่กำลังร้อง ยอมจากนางผู้สวมกำไล บุตรีผู้มีเกียรติ สายตาเธอช่างบาดใจเช่นดาบอันแหลมคม พวกเขาบุกทั้งโลกด้วยพาหนะความคิดเพื่อภารกิจของมุฮัมมัด พวกเขาเดินทางข้ามประเทศ ไปหน้าพวก

¹⁹ เทือกสวน หมายถึง ประชาชนในสังคมปาเกีสถาน ผู้เป็นผลิตผลจากการเผยแพร่อิสลามผ่านบรรพชนชาวอาหรับ

เขาซีดเซีย มีรอยแตกที่ขาและสวมเสื้อผ้าที่เก่า แต่พวกเขามีลักษณะที่เหมือนกับท่านนบีได้กล่าวว่า พวกเขาออกมาจากสถานที่ ๆ ไม่มีคนรู้จัก

ญามีลกล่าวอีกว่า:

บรรพบุรุษของเรา เรียกร้องเชิญชวน (ตะวะฮฺ) พวกเขาสู่การปฏิเสธพระเจ้า แต่บรรพบุรุษของพวกท่าน เรียกร้องเชิญชวนบรรพบุรุษของพวกเขาสู่อิสลาม บรรพบุรุษของเราเรียกร้องเชิญชวนพวกเขาสู่ความขาดทุน แต่บรรพบุรุษของพวกท่านเรียกร้องเชิญชวนพวกเขาสู่ความสำเร็จ แล้วพวกเขาก็ไม่กลับไปยังบ้านเกิดของพวกเขาอีกเลย พวกเขาฝั่งร่างไว้ใต้แผ่นดินของเรา เทือกสวนที่พวกท่านเห็นอยู่ขณะนั้นมันคือผลของความอดสาหัสของพวกเราอย่างแท้จริง

ญามีลก็ได้ร่ายบทกวีเปอร์เซียเพื่อทำการเปรียบเทียบอีกว่า:

กวีท่านหนึ่งได้กล่าวว่า ‘ฉันรับดินก้อนหนึ่งจากมือของคนรัก แล้วกลิ่นชมดเชียงก็พุ่งโชย’ ฉันถามว่า ‘เจ้าเป็นอะไรกันแน่ ดินหรือชมดเชียง?’ ดินกล่าวตอบว่า ‘ฉันก็คือดิน แต่ช่วงหนึ่งฉันได้คบหากับดอกไม้ การคบกันครั้งนั้นได้สร้างผลดีต่อฉัน หาไม่แล้ว ฉันก็เป็นได้แค่ดินก้อนหนึ่ง’

ญามีลได้นำเสนอบทกวีเพื่อกล่าวย้าให้แกกผู้มีเกียรติได้รับฟังอีกว่า:

ท่านจงเป็นความหวาน แม้ชีวิตจะขมขื่น ท่านจงพอใจ แม้ทั้งโลกจะโกรธกริ้ว ความสัมพันธ์ระหว่างเรายังยืน แม้ความสัมพันธ์ของฉันทับคนอื่นพังครืนลง เมื่อท่านพอใจจริง ทุกอย่างสิ่งจะง่ายตาย ทุกสิ่งบน

แผ่นดินคือผืนดินนั่นเอง

(Adnan SG, 2015)

จะเห็นได้ว่า จากการกล่าวต้อนรับท่านชัชคุอับดูเราะฮ์มาน อัซสูเคซในครั้งนี้นี้ ญามीलใช้*พรสวรรค์ทางการพูดและการถ่ายทอดในระดับผู้นำนาญการ* อีกทั้งยังใช้*องค์ความรู้อย่างรัดกุมและชัดเจนผ่านหลักธรรมคำสอนอิสลามและประสบการณ์ทางโลก* ตลอดจน *นำเสนอประเด็นที่เข้าใจง่ายเรื่องใกล้ตัว* จับต้องได้ ผู้คนทุกระดับชั้นสามารถเข้าถึงผ่านวิธีการเปรียบเทียบ รวมทั้งการบูรณาการเทศนาด้วย*บทกวี คำคม และหลักคำสอนทางด้านประวัติศาสตร์* ประกอบ

กิจกรรมครั้งดังกล่าวส่งผลให้ญามीलได้รับการกล่าวขานอย่างมากในประเทศปากีสถาน อีกทั้งญามीलยังได้รับการยกย่องในฐานะ*ปราชญ์ผู้ทรงอิทธิพลของโลก* ในปี 2016, 2017, 2018 ลำดับที่ 44 และปี 2019 ลำดับ 40 ซึ่งท่านได้รับการบันทึกไว้ใน The World's 500 most Influential Muslim, 2019 ว่า *เมลาเนาตอริก ญามील* คือ *นักวิชาการอิสลามดิวันดีผู้มีชื่อเสียง (Deobandi scholar)* ซึ่งท่านเป็นนักเทศนาธรรมระดับแนวหน้าของปากีสถานและปราชญ์ที่ขับเคลื่อนศาสนาภายใต้*กลุ่มญามาอะฮ์ตับลิสม* การเทศนาธรรมของท่านมักพูดถึงเรื่องราวของ*การเจริญสติ* ด้วยการจัดระบบตนเองให้บริสุทธิ์ ต่อต้านแนวคิดสุดโต่ง ตลอดจนไม่เห็นด้วยกับผู้นิยมชมชอบความรุนแรง ท่านพยายามเน้นย้ำให้ผู้คนสำนึกในหน้าที่เพื่อการรับใช้และเชื่อฟังพระเจ้า ตลอดจนการเจริญรอยตามแบบฉบับการดำเนินชีวิตของท่านศาสดา นอกจากนี้ญามीलจะเป็นปราชญ์ผู้ขับเคลื่อนงานญามาอะฮ์ตับลิสมคนสำคัญของปากีสถานเพื่อยกระดับแนวคิดและหลักปฏิบัติของผู้คนให้คล้อยตามหลักคำสอนของอิสลามแล้ว ญามीलยังเป็นผู้บริหารโรงเรียนสอนศาสนาในเมืองไฟซาลาบาด (Faisalabad) แห่งปากีสถานอีกด้วย (Ulrike Freitag and Achim von Oppen, 2010, p. 326) แนวคิดของญามीलทรงอิทธิพลต่อผู้คนทุกกลุ่ม ไม่เว้น

แม้กระทั่ง นักธุรกิจ ดารา นักร้อง นักแสดง นักกีฬาและเจ้าหน้าที่รัฐทั้งในประเทศ ปากีสถานและโลกมุสลิม (The Royal Islamic Strategic Studies Centre, 2018, p.107)

เมลลานาตอริก ญามัล: แนวทางแห่งการเทศนาธรรม

การเทศนาธรรม (Preaching) เป็นหนึ่งในวิธีการอันทรงอิทธิพลต่อการ สะกดหัวใจของผู้คนและสังคมเป็นอย่างมากตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน เพราะ วิธีการดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ถูกใช้ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน เพื่อปลุกผู้คนให้ลุกฟื้นและตื่นรู้ (Resurrection and Awakening) นำไปสู่การเพ่งพินิจ ตรวจสอบตนเอง (Self-Correction) เพื่ออย่าเดินบนหนทางแห่งความถูกต้องตาม หลักคำสอนของศาสนา หน้าซ้าเป็นวิธีการปลุกสำนึก (Self-Consciousness) และ การเจริญสติ (Meditation) ของผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ในโลกที่ปกคลุมไปด้วยความ แหว่งโหว่และพร่องหรือทางด้านศีลธรรม วิธีการทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นนี้ล้วน เป็นการก่อร่างสร้างตัวของสันติภาพแห่งจิตวิญญาณ (Peace Spiritual Inner) ทั้งสิ้น เพราะสิ่งดังกล่าวคือ รากเหง้าของความอ่อนโยนและปลุกสำนึกตนเอง ท่านศาสดา จึงกล่าวว่า:

المجاهد من جاهد نفسه

นักรบในสมรภูมินั้นคือ ผู้ต่อสู้กับอารมณ์ใฝ่ต่ำของตนเอง

(إمام ابو حاتم محمد بن حبان) (Sahih Ibn Hibban), 2014, p. 812)²⁰

²⁰ ฮาดิษนี้ รายงานจากท่านฟาฏอลละ บิน อุบายด์ บันทีกโดยท่านอับนุฮิบบาน เล่มที่ 5 หมายเลข 4862

การเทศนาธรรมของญามीलจึงมีการปลุกเร้าให้ผู้คนที่ตื่นรู้และทบทวนตนเองเป็นลำดับเบื้องต้นเพื่อการเตือนสติและเจริญสมาธิตนเอง อิทธิพลทางความคิดของญามीलได้รับการส่งทอดมาจากบรรดาปวงปราชญ์อิสลามในยุคสมัยแรก ๆ โดยเฉพาะปราชญ์ชาวซูฟี (Sufism) ผู้มีชื่อเสียงด้านการเจริญสติ เช่น อาบู ตอลิบ อัล-มักกี (Abu Talib al-Makki d.996) อัล-ฮาริษ อัล-มุฮาสิบิ (al-Harith al-Muhasibi d. 857) ญุนัยด อัล-บักดาดี (al-Junayd al-Baghdadi d.910) อัช-ชิบลิ (ash-Shibli d. 945) อาบู ยาซิด อัล-บิสตামী (Abu Yazid al-Bistami d. 874) ท่านฮาซัน อัล-บัสรี (Hasan al-Basri) ท่านอิบรอฮีม บินอัดฮาม (Ibrahim bin Adham d. 776/782) ท่านซาคิก อัล-บัลฆิ (Saqiq al-Balghi) ท่านสุไลมาน อัลดารอนี (Sulayman Al-Darani) และอิหม่ามอฆุฮามิด อัล-ฆอซาลี (Abu Hamid al-Ghazali, 1058-1111) (Abu Hamid Al-Ghazali, 1997, pp. 54-55) และ (George Henry Scherer, 1993, pp. 90-92)

จึงไม่แปลกที่ญามीलยึดหลักทฤษฎีเทศนาธรรม เช่นเดียวกับท่านอิหม่าม อัล-ฆอซาลี กล่าวคือ นักเทศนาธรรมจะต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับวิถีทางแห่งอำนาจในราชสำนักและกษัตริย์ ตลอดจนระบบการเมืองและไม่เข้าร่วมการถกเถียงทางด้านศาสนา หากเป็นฉนวนนำไปสู่ความความแตกแยกของสังคม (Frank Griffel, 2009, p. 8 and Abdul Qayyum, 1992, p. 21) เมื่อการเทศนาธรรมมีผลทั้งด้านบวกและด้านลบในเวลาเดียวกัน ญามीलจึงเน้นเฉพาะการปลุกเร้าผู้คนที่ตื่นกลัวจากโลกแห่งวัตถุ ซึ่งจะนำไปสู่การเว้นห่างด้านศีลธรรม การเทศนาธรรมจึงหลีกเลี่ยงจากข้อขัดแย้งต่าง ๆ เพราะมันเป็นบ่อเกิดของการอาฆาตแค้น แยกมิตรแบ่งศัตรูและยึดพวกพ้อง ในทางกลับกันเทศนาธรรมดังกล่าวเน้นเฉพาะการปลุกสำนึกและตักเตือนให้ผู้คนระลึกถึงการลงโทษผู้ล่วงละเมิดคำสั่งสอนของพระเจ้า ความบกพร่องและการกระทำตัวที่ไร้ประโยชน์ อีกทั้งยังพูดตักเตือนเพื่อให้รู้ถึงแก่นแท้ของชีวิตและหลุดพ้นจากความลุ่มหลงวัตถุทางโลก (George Henry

Scherer, 1993, pp. 70-74)

ด้วยเหตุนี้การเทศนาธรรมของญามิลจึงมีคุณลักษณะพิเศษอันโดดเด่นกว่านักเทศนาธรรมคนอื่น ๆ นั่นก็คือ 1. มุ่งเน้นการปลูกจิตสำนึก เพื่อการตรวจสอบตนเองไปสู่แนวทางที่ถูกต้อง 2. มีความอ่อนน้อมถ่อมตนในการเทศนาธรรม 3. เน้นการสื่อสารอย่างมีเมตตา ชัดถ้อยชัดคำและแสดงท่าทางประกอบชวนให้หลงใหลติดตาม 4. ใช้ภาษาอันสละสลวย เรียบง่าย ไพเราะผ่านวาทีศิลป์ที่คมคายและบาดลึก 5. คำเทศนาธรรมมีพลังในการสะกดจิตผู้คนราวต้องมนต์ 6. พรสวรรค์ทางการพูดและการถ่ายทอดในระดับผู้ชำนาญการ 7. มีองค์ความรู้อย่างรัดกุมและชัดเจนผ่านหลักธรรมคำสอนอิสลามและประสบการณ์ทางโลกในเวลาเดียวกัน 8. นำเสนอในประเด็นที่เข้าใจง่าย เรื่องใกล้ตัว จับต้องได้ ผู้คนทุกระดับชั้นสามารถเข้าถึงผ่านวิธีการเปรียบเทียบ 9. ประยุกต์การเทศนาด้วยบทกวี คำคม และหลักคำสอนทางด้านประวัติศาสตร์ประกอบ 10. เน้นการสนทนากับผู้ฟังเพื่อให้เกิดการคล้อยตามอย่างเป็นกันเอง 11. วางตัวและใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายเยี่ยงสามัญชนคนธรรมดา 12. เน้นการปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่าง (Leader by actions) เพื่อต่อยาวีถึคิดและข้อชี้แนะต่าง ๆ ของตนเอง 13. เน้นการเล่าเรื่องและนำเสนอประวัติศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในใจและ 14. นำเสนอแนวคิดสายกลาง ไม่สุดโต่งและรุนแรง หน้าที่ยังแนะนำการชีวิตที่ดีต่อเพื่อนร่วมโลก ปราศจากพรมแดนแห่งความเชื่อและศาสนา ตลอดจนเน้นย้ำการอภัยและการแสดงออกอย่างใจกว้างให้แก่กันอีกด้วย

นี่คือปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การเทศนาธรรมของเมลาลานาตอริก ญามิลทรงอิทธิพลต่อสังคมและสามารถสะกดสำนึกและสะกดหัวใจผู้คนได้อย่างทรงพลัง จนกระทั่งมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เมืองและชนบทประมาณ 4 จังหวัดของประเทศปากีสถานจำนวน 1,807 คนทั้งผู้ชายและผู้หญิงตั้งแต่ 29 กุมภาพันธ์ ถึง 7 มีนาคม 2016 เกี่ยวกับมุมมองของพวกเขาที่มีต่อนักเทศนา-

ธรรมโดย Gilani Research Foundation Polls ได้นำเสนอผลสำรวจเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2016 ว่า เมาลานาตอริก ญามीलได้รับความนิยมเป็นอันดับ 1 (44%) ดร. ซากีร์ นาอิก (Dr. Zakir Naik) อันดับที่ 2 (21%) ดร.อมิร ลียากัต (Dr. Amir Liaquat) อันดับที่ 3 (15%) อิลยาส กอดรี (Ilyas Qadri) อันดับที่ 4 (11%) ตอฮิร อัล-กอดรี (Tahir ul Qadri) อันดับที่ 5 (4%) และอื่น ๆ อีก 5% (Fatima Idrees, 2016)

การเทศนาธรรมในแบบเมาลานาตอริก ญามील

ญามीलเป็นนักเทศนาธรรมที่มีเทคนิคและรูปแบบต่างออกไปจากปราชญ์คนอื่น ๆ ผู้เขียนจึงอยากนำเสนอวิธีการดังกล่าวเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจมุดหมายของหลักคำสอนอันชัดเจน เพราะการเทศนาธรรมของญามीलนั้นได้ยกระดับจิตวิญญาณของผู้คนได้อย่างทรงพลัง ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงขอสรุปรูปแบบการเทศนาธรรมของญามीलเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้²¹

1. การเพ่งพินิจสำรวจตรวจตน

การเตือนสติและการพยายามพาผู้ฟังทั้งหมดเข้าสู่สถานีแห่งการตรวจสอบตนเองเพื่อให้ทุกคนหันกลับมามองตนเองซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้เป็นหลักการขั้นพื้นฐานในทุกการเทศนาธรรมของท่านศาสดา ด้วยเหตุนี้การสร้างสันติภาพในสังคมนั้นเริ่มต้นจากกระบวนการแรกนั่นก็คือ “การเพ่งพินิจสำรวจตรวจตน” ไม่ใช่การเพ่งพิจารณาคนอื่น หลักคำสอนดังกล่าวท่านศาสดาจึงกล่าวไว้:

²¹ ผู้สนใจสามารถรับฟังคำเทศนาธรรมของท่านเมาลานาตอริก ญามीलได้ที่ <http://www.quranrecites.com/maulana-tariq-jamil.php>

كيس من دان نفسه

“ผู้ฉลาด คือ ผู้คอยฟังสำรวจตรวจตน”

(Imam Hafiz Abu Eisa Mohammad Ibn Eisa At-Tirmidhi,

2007, p. 465)²²

จะเห็นได้ว่าการเทศนาธรรมตามรูปแบบ “การฟังพินิจสำรวจตรวจตน” นั้นถูกนำมาใช้บ่อยครั้งโดย ญูมาล ซึ่งในวันที่ 21 มีนาคม 2013 ณ เมืองลาฮอร์ ท่านได้ทำการเทศนาธรรม ซึ่งจัดโดย Directorate of Students Affairs ในงานนี้มีท่านศาสตราจารย์ ดร. มุญาฮิด กัมรัน (Prof Dr Mujahid Kamran) รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยปันจาบ (Vice Chancellor of Panjab University) กุลาม อับบาบ รอฮีม (Ghulam Arbab Rahim) อดีตมุขมนตรีของเมืองซินด์และประชาชนจำนวนมากเข้าร่วมรับฟัง การเทศนาธรรมในครั้งนี้ ญูมาลต้องการฉายภาพเบื้องหลังที่แท้จริงถึง “สาเหตุของความตกต่ำของประเทศปากีสถาน” ซึ่งท่านกล่าวว่า:

สองเมืองเท่านั้นที่ได้รับการก่อตั้งในนามรัฐอิสลามนั่นคือมะดีนะฮ์และปากีสถาน บรรพบุรุษของเราได้เสียสละชีวิตเพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐอิสลามแห่งนี้ แต่พวกเขากลับทำลายมันด้วยมือของเราเอง คุณค่าเหล่านั้นได้ถูกทำลายไปจนหมดสิ้นซึ่งเกิดจากการที่เรามองว่า “วิกฤตการณ์ดังกล่าวเกิดจากคนรอบข้างและเราก็โทษคนอื่นมาโดยตลอด”

²² ฮาดิษนี้รายงานโดยซัดดาต บิน เอาส บันทึกลงโดยท่านอิหม่ามคิรมิซีย์ เล่มที่ 4 หมายเลข 2459 และอิบน์ มาญะฮ์ เล่มที่ 5 หมายเลข 4260

ญามีลย้าว่า:

จงจำไว้ อเมริกาและอินเดียไม่ได้อยู่เบื้องหลังความพรั่งพร้อมทางด้านศีลธรรมอันดีงามของเราแต่อย่างใด ผู้ปกครองและระบบราชการของเราต่างหากที่ล้มเหลว ระบบครอบครัวของเราต่างหากที่ถูกทำให้อับอายโดยบุตรชายและบุตรสาวของพวกเขาเอง บ้านเรามีร้านขายเหล้า แหล่งมั่วสุม โสเภณี ผับบาร์ ผู้หญิงของเรานิยมการเดินร่า คนหนุ่มมาให้ความสนใจกับการเล่นกีตาร์ นักกฎหมายเตรียมสำนวนเพื่อสู้คดีให้กับอาชญากร ดอกเบียร์ถูกใช้เพื่อการดำเนินธุรกิจ ความยุติธรรมกลับถูกซื้อขายด้วยเงินตรา คนป่วยกลายเป็นลูกค้ำของนายแพทย์ ครูเป็นเจ้าของธุรกิจความรู้ พ่อค้าไม่มีความยุติธรรม นายหน้าขายที่ดินหวังกำไร ผู้เร่ขายข้างถนนเป็นนักต้มตุ๋น แล้วเราคิดว่า เบื้องหลังของเรื่องราวเหล่านี้คือชาวอเมริกาและชาวฮินดูหรือ?

นี่คือสิ่งที่ญามีลนำเสนอเพื่อให้ผู้รับฟังทำการสำรวจตรวจตราตนเอง

ญามีลได้ตั้งประเด็นที่น่าสนใจอีกว่า:

วันนี้เราถูกทำลายก็เพราะการก่อกรรมทำบาปของเราเอง เรามีข้อจำกัดทางด้านศาสนาในการละหมาด จ่ายซากาต ถือศีลอดและทำฮัจญ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ระหว่างเรากับอัลลอฮ์แค่เพียงร้อยละ 10 ทว่าอีกร้อยละ 90 คือ สิทธิระหว่างเรากับเพื่อนร่วมโลก อัลลอฮ์ได้ย้าถึงหน้าที่ของเราต่อพระองค์เพียงแค่นั้นครั้ง แต่พระองค์ย้าหน้าที่ของเราต่อครอบครัวถึงสี่ครั้ง

ญามิลย้ำว่า:

ศาสนาทั้งหมดนั้นขึ้นอยู่กับสันของเร และแน่นอนเราจะต้องควบคุมสันของเราให้ได้ ด้วยเหตุนี้คำพูดของเรานั้นจะต้องมีมนวล เราต้องปฏิบัติตนด้วยหลักคำสอนและศีลธรรมอันดีงาม เราจำเป็นจะต้องรับผิดชอบตนเองในการจัดระบบเพื่อสร้างสังคมที่ดี เราจำเป็นจะต้องจัดลำดับความสำคัญและไม่กระทำในสิ่งที่ขัดคำสั่งของอัลลอฮฺ เราจะต้องวางตัวและใช้ชีวิตเพื่อสร้างคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติของเรา เราได้รับปริญญาบัตรอันสูงส่งในการศึกษา แต่น่าเสียดาย เราไม่สามารถทำตัวเป็นคนมีการศึกษาได้ นักศึกษาจะต้องไม่มีเป้าหมายเพื่อปริญญาบัตร แต่ต้องทำให้การศึกษาสามารถเปิดพื้นที่ทางความคิดของตนได้

ท่านจึงเสนอทางออกว่า

ทางเดียวที่จะทำให้เรารอดพ้นจากปัญหาดังกล่าวคือ การหันกลับมาปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮฺและแบบอย่างของท่านศาสดามุฮัมมัด

(University of Punjab, 2013)

ท่านมักเทศนาเพื่อเน้นให้ทุกคน “ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและดำรงอยู่ในวิถีทางอันพอเพียง” ผ่านหลักคำสอนและวิถีชีวิตของท่านศาสดา ครั้งหนึ่งท่านได้บอกกะอับว่า; “สามวันได้ผ่านไปแล้วฉันไม่ได้กินอะไรเลย” จากเรื่องราวดังกล่าว ญามิลได้ตั้งคำถามที่น่าสนใจว่า; “ทำไมท่านศาสดาต้องทนอยู่กับความหิว?” ท่านควรทานอาหารบนจานเงินจานทอง แต่ท่านไม่ทำ เพราะท่านต้องการสื่อให้เห็นว่า; “จงอย่าตกเป็นทาสของเงินตรา อาหารและอารมณ์”

ญามีลย้าว่า:

เราจะไม่ถูกทำลายโดยการสมคบคิดใด ๆ เราจะไม่ถูกกำจัดโดยแผนการของใครบางคน ตอนนี้นำประชาชาติอิสลามล้มเหลว เพราะเราล้มแต่ตำหนิผู้อื่นว่า นี่คือการแผนการของอเมริกา อินเดีย แผนการของอังกฤษ ยิว คริสเตียน

แล้วท่านกล่าวย้าว่า:

ไม่!ไม่!ไม่ เราทำลายตัวของเราด้วยมือของเราเองต่างหาก ฉันขอสาบานต่ออัลลอฮฺ ลองบอกฉันซิ แม่ของคุณเหนื่อยกับพฤติกรรมของคุณมากแค่ไหน พ่อของคุณต้องกลัวคุณ ครูของคุณไม่สามารถตักเตือนคุณได้ เพราะความแข็งแกร่งของคุณ มันคือแผนการของอเมริกาหรือ? ครูที่สอนคุณคือคนที่คุณไม่เคารพ แล้วอะไรที่จะทำให้คุณบรรลุถึงวิชาความรู้? คุณเหยียดหยามแม่ผู้เลี้ยงดูคุณให้เติบโต พ่อที่เลี้ยงดูคุณตลอด แต่คุณกลับถามเขาว่า; “พ่อทำอะไรเพื่อฉันบ้าง? คนทั้งละฮอร์กำลังตี้มเหล่าเยาวชนกำลังติดเฮโรอีน ก็ญชา ยาเสพติด คนในชุมชนกำลังดูรายการประกวดร้องเพลงกันทั้งคืน มันคือแผนการของยิวหรือ?”

คำถามหนัก ๆ เหล่านี้ถูกนำเสนอโดยญามีล เนื่องจากท่านพยายามนำทุกคนเข้าสู่ “สถานีแห่งการตรวจสอบตนเอง” ซึ่งท่านกล่าวว่า:

เกียรติของเราได้ถูกเหยียดหยามและยอมจำนน ผู้คนกำลังผิดประเพณี หลังจากการแต่งงานแล้ว เยาวชนของเราได้ถูกแต่งแต้มด้วยสิ่งสกปรกและอธรรม ทั้งหมดนี้มันคือแผนการของอินเดียหรือ? ใครกันที่ฝากเงินเพื่อกินดอกเบียในธนาคารละฮอร์ คนจากนอกประเทศหรือที่มาฝากเงิน?

“ไม่เลย!!! อับดุลเราะฮมาน อับดุลลอฮ์ ทั้งนั้น ลืมไปเถอะเรื่องธนาคาร
โลกทุกวันนี้คนรวยปล่อยกู้ให้คนจนแล้วคิดดอกเบี้ยจากเงินนั้น วันหนึ่ง
จะไม่ผ่านไปโดยปราศจากคนจนมาหาฉันด้วยนำตานองหน้าและร้อง
เรียนว่า ฉันได้ขายทุกอย่างเพื่อจ่ายค่าเงินกู้ แต่ก็ไม่สามารถจ่ายได้หมด
ทำอะไรฉันถึงจะหมดภาระ

จากคำพูดดังกล่าวท่านพยายามให้เราตระหนักว่า “ฉันไม่สามารถช่วยทุก
คนให้พ้นจากดอกเบี้ย ฉันไม่มีทรัพย์สินพอจะทำแบบนั้นได้”

ญามิลย้าคำพูดหนึ่งของท่านศาสตราจารย์ว่า; “ประชาชาตินี้จะถูกทำลายได้อย่างไร
ไร? ไม่ใช่ด้วยแผนการที่มุ่งร้าย ไม่ใช่ด้วยแผนการที่มุ่งร้าย ไม่ใช่ด้วยแผนการที่มุ่ง
ร้าย” ท่านศาสตราจารย์ถึงสามครั้ง แล้วท่านก็บอกว่า; “เมื่อพวกเขาตัดเท้าของพวกเขา
เขาด้วยมือของพวกเขาเอง เมื่อพวกเขาตัดซี่ โททท ทูจรีด อัลลอฮ์เท่านั้นจะทำ
ลายพวกเขาจากแผ่นดิน ไม่สำคัญว่าสาเหตุนั้นมาจากไหน ภายในหรือภายนอก
การกระทำของพวกเขาเองที่นำมาสู่สถานการณ์เช่นนี้”ญามิลย้าว่า; “ท่านไม่รู้
หรือว่าบทขอพร (ดูอาอ) ของแม่จะทำให้จักรวาลนี้แตกออกได้” ฉันได้ยินการ
สนทนาของลูกสาวซึ่งหล่อนได้พูดกับแม่ตนเองว่า; “อย่าเห่า” คำพูดนี้ทำให้แม่
ร้องไห้ยกใหญ่ “สำหรับฉันแล้วน้ำตาเหล่านี้คือระเบิดนิวเคลียร์ของจริง มัน
พอที่จะทำลายประเทศของเรา มันรุนแรงยิ่งกว่าระเบิดนิวเคลียร์ที่ศัตรูทิ้งใส่เรา
เสียอีก จักรวาลจะแตกสลายด้วยน้ำตาของแม่และบทขอพรที่สิ้นหวังของพ่อ”
(The Best Lecture, 2017)

การเทศนาธรรมของญามิลถูกเผยแพร่เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2019 เกี่ยวกับ
“คำกล่าวของอัลลอฮ์ที่พระองค์ทรงเรียกมนุษย์” ซึ่งพระองค์ได้กล่าวว่า; “โอ้บรรดา
มนุษย์ทั้งหลาย” ญามิลจึงย้ำด้วยคำพูดอันหนักแน่นของท่านพร้อมกับทำสัญลักษณ์
ปฏิเสธรด้วยมือของท่านว่า; “อัลลอฮ์เรียกมนุษย์ 7,000 ล้านคน พระองค์

ไม่ได้เรียกเฉพาะมุสลิมนะ พระองค์ไม่ได้หมายถึงมุสลิม ท่านย้ำถึงสองครั้ง แต่อัลลอฮฺจะสื่อสารกับมนุษย์ทั้งโลก” พระเจ้าได้พูดว่า; “โอ้มนุษย์ทั้งหลาย ข้าคือพระผู้อภิบาลของเจ้า ใครหลอกลวงเจ้า ทำไมเจ้าหนีไปจากข้า? ฉันได้สร้างเจ้ามาเอง ลองดูในกระจกแล้วจะเห็นว่า ฉันสร้างเจ้ามาอย่างไร ฉันสร้างเจ้าผิดพลาดกระนั้นหรือ? เจ้าจะจากไปไหนหรือ อย่าไปทางนั้น การหนีจากอัลลอฮฺทำให้เจ้าปลอดภัยกระนั้นหรือ จงมาหาฉัน จงมาหาฉัน” ท่านก็ได้ทำการเปรียบเทียบด้วยการยกวีภาษาคูราญที่ว่า “บาปที่มากมายของฉันไร้ที่หลบภัย เว้นแต่เมื่ออยู่ใต้ร่มเงาของผู้ให้อภัยยิ่ง” (The Best Lecture, 2019)

ญามิลได้พูดถึงการสำนึกผิดของคนคนหนึ่ง ซึ่งเขาเคยเป็นนักร้องมาก่อน แต่ด้วยความจริงใจแห่งการสำนึกดังกล่าวนั้น พระเจ้าตอบรับในสิ่งที่เขาขอ ซึ่งญามิลได้เล่ารายละเอียดเรื่องนี้ในการเทศนาธรรมของตนเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2017 ซึ่งท่านได้กล่าวว่า; “ในสมัยของท่านอุมร์ บิน อัล-ค็อตตอบ มีนักร้องคนหนึ่งซึ่งเขาแก่แล้ว ทำให้เสียงของเขานั้นไม่ไพเราะเหมือนก่อน ส่งผลให้ผู้คนไม่นิยมชมชอบรับฟังบทเพลงของเขาอีกต่อไป ส่งผลให้เขาไม่มีขนมปังและเนยในการประทังชีวิต ดังนั้นเขาได้นั่งลงในสุสานอันนะตุลบากียั ณ เมืองมะดีนะฮฺ เพื่อวิงวอนขอจากอัลลอฮฺ “โอ้อัลลอฮฺ เมื่อฉันยังมีเสียงอยู่ ฉันมีปัจจัยยังชีพ เมื่อเสียงของฉันได้ถูกเอากลับไป ฉันไม่มีขนมปังอีก พระองค์คือ ผู้เมตตา โปรดเตรียมบางอย่างเพื่อให้อันยังชีพด้วยเทอญ”

ขณะอุมร์กำลังนอนหลับอยู่ในมัสยิด ทว่าเขาได้ยินบางอย่างในความฝัน “บ่าวของฉันคนหนึ่งกำลังเรียกหาฉันในบากียั จงไปและช่วยเขาโอ้อุมร์” อุมร์ตื่นขึ้นด้วยความตกใจ จนเขาสีลมหวัค สาระบัน เขาสีลมแม้กระทั่งรองเท้า เขารีบวิ่งไปยังสุสานดังกล่าว ชายแก่คนนั้นกำลังยุ่งอยู่กับการวิงวอนต่ออัลลอฮฺ อยู่หลังพุ่มไม้ เมื่ออุมร์ได้เข้าไปในนั้นอย่างเร่งรีบ เขาได้ยินเสียงบางอย่างและมองไปรอบ ๆ แล้วเห็นท่านอุมร์ เขาคิดว่า อุมร์มาที่นี่เพื่อจัดการเขาอย่างแน่นอน

อน เขาจึงยืนขึ้นด้วยความหวาดกลัว หลังจากนั้นอุมร์จึงกล่าวกับเขาว่า; “โอ้ท่านหยุด หยุด ฉันไม่ได้มาหาท่านด้วยตัวของตัวเอง แต่ฉันถูกสั่งให้มา” เขาถามอุมร์ว่า “ใครสั่งท่านมา” อุมร์จึงตอบว่า; “คนเดียวกันกับที่ท่านกำลังพูดคุยอยู่” เขาร้องไห้เสียงดังและทรุดลง เขากล่าวว่า; “โอ้ผู้อภิบาลของฉัน ตลอดชีวิตของฉันใช้ชีวิตอย่างสะเพร่า ฉันจะนึกถึงพระองค์ก็เฉพาะตอนฉันหิวเท่านั้น โอ้อัลลอฮ์ถึงกระนั้นเมื่อฉันขอความช่วยเหลือจากพระองค์ ท่านยังกล่าวกับฉันอีกว่า “ได้สิ” โอ้อัลลอฮ์ ฉันวิงวอนต่อพระองค์ โปรดอภัยให้ฉัน หลังจากนั้น เขาได้ร้องไห้และสิ้นชีวิต แล้วท่านอุมร์ก็ได้นำละหมาดให้แก่เขา” (The Best Lecture, 2017)

คำเทศนาธรรมทั้งหมดของท่านญามิล พยายามเน้นย้ำให้บ่าวหันมาตรวจสอบและทบทวนตนเอง ส่งผลให้ญามิลกลายเป็นนักเทศนาธรรมที่ได้รับความนิยมกล่าวขานมากเป็นพิเศษในสังคมปากีสถาน จนกระทั่งโซฮา นาวิด (Soha Naveed) ได้กล่าวว่า; ญามิลคือนักเทศนาธรรมที่นิยมพล อ่อนโยนและไร้ซึ่งความสุดโต่งอย่างที่สุด จนผู้คนพากันยกย่องว่า ญามิลคือ นักพูดสายกลางและไม่มีแนวคิดสุดโต่งในการนำเสนอซึ่งต่างจากนักเทศนาธรรมคนอื่น ๆ ที่มี “เจือปนความสุดโต่ง” และ “ปรุ่งแต่งหน่อเชื้อแห่งความชิง” ไว้เสมอ (Soha Naveed, 2017) โซฮา นาวิด กล่าวอีกว่า; ญามิลไม่ต่างจากดวงประทีปแห่งอิสลามที่คอยส่องแสงให้กับโลกมุสลิม การเทศนาธรรมของท่านนั้นได้ “จุดไฟ” ในหัวใจของผู้คนให้ตระหนักถึงสันติภาพ ความอดทนอดกลั้น ความสงบสุขและการเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ท่านใช้เวลาในการเดินทางตลอดชีวิตเพื่อเทศนาธรรมให้ผู้คนได้ “ทบทวนและตรวจสอบตนเอง” เพื่อเป็นบ่าวที่ดีของพระเจ้า (Sheza Fatima, 2017)

2. การสร้างความปรองดองและความรักระหว่างกัน

คำตรัสของอัลลอฮ์ในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานที่ว่า;

พระเจ้ามิได้ส่งมุฮัมมัดมาเพื่อเป้าหมายอื่นใด นอกจากแสดงความเมตตาธรรมแก่นมนุษยชาติ²³

จากคำดำรัสดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ท่านศาสดาคือแบบฉบับอันดีงามของการแสดงออกซึ่งความรักและการปรองดองระหว่างผู้คน ท่านได้รับคำตักกล่าวเตือนอันสวยงามผ่านคำตรัสของพระเจ้าที่ว่า:

ادفع بالتي هي احسن السنة

จงปราบปรามความชั่วด้วยสิ่งที่ดียิ่ง

(อัลกุรอาน 23:96)

สิ่งนี้ถือเป็นภาพสะท้อนที่พยายามให้เราทุกคนตอบโต้สิ่งเลวร้ายด้วยความดีงาม ญามิลจึงพยายามใช้วิธีการ “การสร้างความปรองดองและความรักระหว่างกัน” เพื่อสร้างสามัคคีในสังคม ญามิลเทศนาธรรมเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2013 ณ มัสยิดกลางอิมามียะฮ์ชีอะฮ์แห่งเมืองกิลกิต (Central Imamia Mosque in Gilgit) ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ดีที่สุดในการเชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างมุสลิมซุนนีย์และชีอะฮ์ ท่ามกลางการเข้าร่วมของผู้คนกว่า 300,000 คน สำหรับการบรรยายครั้งนี้ท่านได้กล่าวว่า:

ความต่างระหว่างความเชื่อไม่ได้หมายความว่าผู้คนสามารถฆ่ากันได้ อิสลามไม่เคยอนุญาตให้กระทำเช่นนั้นเลย เราทั้งหมดคือมุสลิม ด้วยเหตุนี้เราจะต้องยอมรับความจริงด้วยว่า ความเชื่อของเรานั้นต่างกัน แต่เรา

²³ อัลกุรอาน 21: 107

ก็ยังมีหน้าที่ในการแสดงออกถึงความรัก ความเคารพและไม่แสดงความ
รังเกียจซึ่งกันและกัน

(Shabbir Mir, 2013)

ญามิลได้เทศนาธรรมเพื่อเตือนให้ผู้คนตระหนักในการสร้างความรัก
ระหว่างกัน โดยเฉพาะหลักคำสอนของท่านศาสดามุฮัมมัดซึ่งได้เน้นย้ำประ-
เด็นดังกล่าวไว้อย่างมากมายเพื่อเป็นแบบอย่างให้ประชาชาติ ซึ่งญามิลได้กล่าวไว้ว่า;
“จงเป็นประชาชาติ (อุมมะฮฺ) เพื่อความพึงพอใจของอัลลอฮฺ ความเห็นต่างยังมี
อยู่ในประชาชาติต่อไปและไม่มีวันถูกขจัดออกไป แต่เราถูกสั่งให้รักกัน แม้ว่า
เราจะเห็นต่างกัน แต่ความเกลียดได้ขยายตัวในหมู่พวกเรา เพราะเราละทิ้งการให้
สลาม เราไม่พร้อมที่จะละหมาดตามหลังพี่น้องของเรา เราต่างกล่าวหาผู้เห็น
ต่างจากเราอยู่ในสถานะ “ผู้พ้นสภาพจากการเป็นอิสลาม” (กาฟิร) ญามิลเน้นย้ำว่า;
“จงจำไว้ว่า ท่านนาบีได้สอนเราให้โอบกอดมนุษย์ด้วยความรัก เราไม่ได้ถูกสอน
ให้โยนใครออกจากศาสนา”

ญามิลได้เล่าถึงความรักของท่านศาสดามุฮัมมัดที่มีต่ออับดุลลอฮฺ บิน
อับบียัด ผู้ต่อต้านภารกิจการเผยแผ่ศาสนา ขณะที่ถูกชายของเขานำน้ำที่ท่าน
ศาสดาดื่มมาให้ พ่อของเขาปฏิเสธที่จะดื่มแล้วกล่าวว่า; “หากเอาน้ำปัสสาวะมา
ให้ฉัน แน่نون ฉันจะดื่มมัน แต่สำหรับน้ำที่มาจากมุฮัมมัดแล้ว ฉันจะไม่ดื่มมัน
อย่างแน่อน”แม้จะได้รับการปฏิเสธถึงขนาดนั้นแต่ท่านศาสดายังสั่งสอนให้ลูก
แสดงความรักและให้เกียรติต่อพ่อของเขา ในขณะที่ทุกคนคือ ประชาชาติของท่าน
ศาสดาผู้เมตตา แต่ทำในวันนีแบ่งแยกตัวเองเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพราะความขัดแย้ง
กัน แล้วอะไรคือสิ่งที่พวกท่านจะบอกกับคนทั้งโลกเกี่ยวกับหลักคำสอนอิสลาม
ละ?

ญามิลเล่าต่อว่า; “เมื่ออับลดุลลอฮฺ บิน อุบัยดฺ ถึงวาระสุดท้าย ลูกชายของเขาได้มาหาท่านศาสดาแล้วบอกว่า; ‘มอบเสื้อคลุมให้ฉันเถิด ฉันจะเอาไปห่อศพ บางทีอัลลอฮฺจะให้อภัยเขาเพราะเสื้อคลุมของท่าน’ ท่านศาสดาได้มอบเสื้อคลุมให้แก่เขา ทั้ง ๆ ที่ผู้ตายเคยพูดจาหยาบคายต่อท่าน เมื่อการละหมาดได้ถูกจัดขึ้น ท่านศาสดาไปยืนข้างหน้า ท่านอุมัรมาถึงและยืนอยู่ด้านหลังพลางกล่าวว่า; ‘โอ้ท่านศาสดา ท่านกำลังจะทำอะไร ท่านไม่รู้หรือว่าเขาเป็นใคร?’ ท่านนบีกกล่าวตอบว่า; ‘ฉันรู้และอัลลอฮฺบอกกับฉันว่า ‘ไม่ว่าท่านจะละหมาดหรือไม่? อัลลอฮฺก็จะไม่ให้อภัยแก่เขา แต่ฉันก็จะทำอย่างเต็มที่ บางทีอัลลอฮฺจะอภัยให้แก่เขา’ อัลลอฮฺตรัสกับฉันว่า ‘แม้เจ้าจะทำ 70 ครั้ง ฉันก็จะไม่ให้อภัยแก่เขา’ ท่านนบีกกล่าวว่า; ‘ฉันจะทำมัน 70 ครั้ง บางทีอัลลอฮฺจะให้อภัยเขา’ ”

หลังจากเหตุการณ์นั้น เมื่อฝังศพอับลดุลลอฮฺ บิน อุบัยดฺเสร็จแล้ว ท่านศาสดาสั่งให้หน้าศพของเขาขึ้นมาอีกรอบ แล้วท่านได้เอาน้ำลายแห่งความเมตตาของท่านแตะที่ปากของเขา พลางกล่าวว่า; “โอ้อัลลอฮฺ โปรดอภัยให้เขา” เมื่อเห็นเช่นนั้น บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาจำนวน 100 คนได้กล่าว “ปฏิญาณ” ในขณะนั้นเลย จนกระทั่งท่านศาสดาได้ทำการรับรองความสำเร็จของพวกเขาเหล่านั้นเป็นรายบุคคล ท่านกอดพวกเขาทั้งหมดด้วยความรัก” (The Best Lecture, 2018)

ญามิลจึงกล่าวตักเตือนว่า; “วันนี้เราต่างกันเพียงน้อยนิด ทว่าพวกท่านกลับกล่าวว่า คนอื่นเป็นคนนอกศาสนาแล้ว !!!” วิธีการของญามิลคือ *การสร้างความปลอดภัยและความรักระหว่างกัน*

3. การเตือนสติผู้หลงลืม

ท่านศาสดาได้กำชับให้การตักเตือนระหว่างกันนั้น เป็นหนึ่งในเสาหลักของการดำรงอยู่ในสังคม เพราะทุกคนมีโอกาสลืมตัวและทำเบาความกับคำสั่ง

ของพระเจ้า อิสลามจึงเน้นย้ำการเตือนสติด้วยคำพูดของท่านศาสดาที่ว่า

الدین النصيحة

ศาสนานั่นคือ การตักเตือน

(1997, p. 86)²⁴

ญามิลได้ใช้วิธีการเทศธรรมผ่าน*การพูดเตือนสติผู้หลงลืม*เกี่ยวกับการระลึกถึงอุทาหรณ์ของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศอินเดีย ระหว่างชาวมุสลิมและชาวฮินดูว่า; “สมัยอาณานิคมอังกฤษ ในประเทศอินเดียมีพื้นที่แห่งหนึ่งถูกมุสลิมยึดครองไว้ ความจริงแล้ว สถานที่แห่งนี้เป็นกรรมสิทธิ์ของชาวฮินดูมุสลิมต้องการใช้สถานที่แห่งนี้สร้างมัสยิด ส่วนชาวฮินดูต้องการสร้างวัด เหตุการณ์ดังกล่าวนำมาซึ่ง*ความขัดแย้ง*ในที่สุดชาวฮินดูจึงฟ้องศาลอังกฤษ ดังนั้นผู้พิพากษาจึงถามชาวฮินดูว่า; “มีพยานสักคนมายืนยันใหม่ตามที่ท่านได้กล่าวอ้าง” และถามมุสลิมด้วยคำถามเดียวกัน ชาวฮินดูจึงตอบว่า; “เรามีพยานอยู่คนหนึ่งเขาคือ มุฟตี มุซาฟร์ ฮูเซ็น²⁵ ถ้าเขายืนยันว่าที่ดินนี้เป็นของมุสลิม เราก็จะยกที่ดินนี้ให้กับชาวมุสลิมทันที” ชาวมุสลิมก็พอใจเมื่อได้ยินเช่นนั้น เพราะพวกเขาคิดว่า มุฟตี มุซาฟร์ ฮูเซ็นคือมุสลิม ดังนั้นพยานคนดังกล่าวจะต้องเข้าข้างมุสลิมอย่าง

²⁴ ฮาดิษ บันทึกโดยท่านอิหม่ามบุคอรีห์ เล่มที่ 1 หมายเลข 42

²⁵ มุฟตี คือ ตำแหน่งทางวิชาการของนักวิชาการอิสลาม ซึ่งฐานันดรทางด้านวิชาการของมุฟตี นั้น สูงกว่า *เมกาลานา* และตำแหน่งวิชาการดังกล่าวมีหน้าที่วินิจฉัยและชี้ชัดข้อพิพาท (*ฟัตวา*) และ *ให้ความกระจ่าง* ในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งเป็นอิหม่ามนำละหมาดและครูเทศนาธรรมประจำชุมชนอีกด้วย

แน่นอน แม้ชาวมุสลิมจะครอบครองที่ดินผืนนี้อย่างผิดกฎหมายก็ตาม”

ญามीलเล่าว่า; “เมื่อเข้าสู่กระบวนการในชั้นศาล มุสลิมคิดว่า ศาลจะประกาศในสิ่งที่พวกเขาต้องการ ดังนั้นผู้พิพากษาชาวอังกฤษได้สอบถามพยานคนดังกล่าว “ท่านมุฟตีที่เคารพ ท่านจะพูดอะไรเกี่ยวกับเรื่องนี้ไหม” เขาจึงตอบว่า; “ที่ดินนี้เป็นชาวฮินดูและมุสลิมได้ยึดครองมัน” เมื่อได้ยินเช่นนั้น ชาวมุสลิมจึงคำทอพยานคนดังกล่าวว่ามีพฤติกรรมของชาวยิว เมื่อเป็นเช่นนั้น ผู้พิพากษาชาวอังกฤษกล่าวว่า; “วันนี้มุสลิมได้สูญเสีย แต่อิสลามได้ประสบความสำเร็จแล้ว วันนี้มุสลิมได้พ่ายแพ้แล้วแต่อิสลามได้รับชัยชนะแล้ว”

เมลานาตอริก ญามीलจึงสอนบทเรียนชิ้นสำคัญจากประวัติศาสตร์นี้ว่า “จงยอมรับความพ่ายแพ้ของคุณ เพื่อให้อิสลามได้รับชัยชนะ จงทำให้อิสลามประสบความสำเร็จด้วยการพูดความจริง ให้ตัวคุณอยู่บนความจริง อย่ายอมจำนนและโกหก” (The Best Lecture, 2018) จะเห็นได้ว่า นี่คือ หลักคำสอนและการเทศนาธรรมของท่านเกี่ยวกับการเข้มงวดกับตัวเอง หน้าที่ยังเน้นย้ำให้ทุกคนเข้าสู่การ *เตือนสติผู้หลงลืม* เพื่อให้การดำเนินชีวิตอยู่ในแนวทางที่ถูกต้อง

4. แสดงมารยาทที่สวยงามและให้เกียรติซึ่งกันและกัน

อย่างที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับหลักคำสอนของอิสลาม คือ การพยายามสร้างความรักและแสดงออกถึงการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ท่านศาสดาพยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือใช้ความรุนแรงเพื่อตอบโต้ ซึ่งสังเกตได้จากการหลบหนีออกจากบ้านขณะถูกล้อม การร่างสนธิสัญญาฮุดัยบียะฮ์ที่เสียเปรียบเป็นอย่างมาก ซึ่งสิ่งดังกล่าวท่านเมลานาตอริก ญามीलก็ได้นำเสนอเพื่อให้ทุกคนนั้นแสดงความรักต่อกันผ่านเรื่องราวของชายหนุ่มคนหนึ่งผู้ถามท่านศาสดาว่า; “โอ้ท่านศาสดา ฉันอยากเป็นคนดีที่สุดในหมู่มนุษย์ ฉันต้องทำอย่างไรละ?”

ละหมาดตะฮัจญุด ²⁶ ถือศีลอด ²⁷ ละหมาดสุนัต บริจาคทาน ทำฮัจย์ ²⁸ ทำอุมเราะฮ์หรือ?” ท่านศาสดากล่าวตอบว่า; “จงให้บริการกับผู้คนแล้วท่านจะเป็นคนที่ดีที่สุดใน หมู่มนุษย์ นั่นคือ มารยาทที่ดี” มีสหายท่านศาสดาอีกคนหนึ่งได้ถามว่า; “ฉันอยากเป็นผู้ศรัทธาที่สมบูรณ์ต้องทำอะไร” ท่านศาสดากล่าวตอบว่า; “จงทำให้มารยาทของท่านสมบูรณ์ แล้วความศรัทธาของท่านก็จะสมบูรณ์”

ญามิลได้กล่าวว่า; “วันนี้เราเจอคนมุสลิมมากมายที่ละหมาด ถือศีลอด ไร่เครา สวมใส่สาระบัน แต่เราไม่พบคนที่มีการยาทดีเลย โลกขาดคนที่ให้อภัยผู้อื่น โลกขาดคนที่ผิดแล้วล้าที่จะขอโทษผู้อื่น ในขณะที่สามิโกรรกีตำหนิภรรยาและเมื่อภรรยาโกรรกีตำหนิสามิ เมื่อลูก ๆ โกรรกีแข่งพ่อแม่ เมื่อพ่อแม่โกรรกีดีลูก ๆ พวกเขาไม่ได้มองว่า สิ่งนี้เป็นประโยชน์ต่อการอบรมลูก ๆ หรือไม่?” ญามิลย้ำว่า; “อะไรคือ มารยาทของเรา ให้สละมกับคนที่ให้สละมกับเรา ใครที่ไม่ให้สละมกับเราเราก็ไม่ให้เขา นี่แหละคือ มารยาทของเรา ใครยืมให้เรา เรายืมให้เขา ใครมองหน้าเรา

²⁶ การละหมาดยามค่ำคืนเพื่อขอพรและร้องขอความช่วยเหลือในกิจการต่าง ๆ จากพระเจ้า การละหมาดดังกล่าวถือเป็นการปฏิบัติกุศลกิจแบบอาสา ซึ่งไม่ได้เป็นข้อบังคับเฉพาะแต่อย่างใด ผู้ใดประสงค์สามารถปฏิบัติได้เพื่อใกล้ชิดพระเจ้า เวลาของการละหมาดจะเริ่มต้นหลังเที่ยงคืนเป็นต้นไป

²⁷ การถือศีลอดคือ การอดอาหาร เครื่องดื่ม ตลอดจนการงดเว้นสิ่งอบายมุขและการกระทำอันไร้สาระต่าง ๆ ของชาวมุสลิมในเดือนรอมฎอน ซึ่งเป็นเดือนที่ 9 ของ ฮิจญ์เราะฮ์ศักราชตามปฏิทินอิสลาม

²⁸ ฮัจญ์ คือ การเดินทางไปแสวงบุญของชาวมุสลิมในช่วงเดือนซุลฮิจญะฮ์ ซึ่งตรงกับเดือนที่ 12 ของปฏิทินอิสลามของทุกปี การแสวงบุญดังกล่าวถือเป็นการปฏิบัติกุศลภาคบังคับสำหรับผู้ครบเงื่อนไขตามหลักศาสนา กิจกรรมดังกล่าวจัดขึ้น ณ ประเทศซาอุดีอาราเบียใน

เราแจกสันตินินให้เขา นี่คือค่าของมารยาทในสายตาของเรา”

ญามีลยังกล่าวอีกว่า; “ท่านศาสดากล่าวว่า คนที่มีมารยาทที่ดีจะดีกว่า คนที่ละหมาดตะฮัจญุดและถือศีลอดตลอดชีวิต จงควบคุมลิ้นให้ได้ แล้วมารยาทอื่น ๆ จะถูกวางในที่ของมัน ถ้าท่านสามารถควบคุมลิ้นของท่านได้ทั้งในช่วงเวลาโกรธและมีความสุข พูดเฉพาะสิ่งที่จำเป็น จะไม่มีใครมีสถานะที่ดีกว่าท่าน” (The Best Lecture, 2015) หน้าที่ท่านได้แนะนำการสร้างมารยาทที่ดีและความรักระหว่างเพื่อนมนุษย์ว่า; “จงเรียนรู้ชีวิตของท่านนบี จงเรียนรู้การควบคุมสิ่งเล็ก ๆ แม้กระทั่งลิ้น ละทิ้งการนินทา การโหมก การสาบาน การพูดเสียดสีตรงกันข้าม ต้องให้กำลังใจกันและชื่นชมพวกเขา” (The Best Lecture, 2018) การรักษาคำพูดจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ท่านศาสดาได้สั่งเสียไว้คือ ท่านป้องกันลิ้นและจงทำมารยาทให้สมบูรณ์ จงทำให้คำพูดของท่านหวาน ทำความสะอาดหัวใจจากความเกลียด แล้วคุณจะได้เห็นความรักจากอัลลอฮฺและมนุษย์ ใครที่ควบคุมลิ้นของเขาได้ 90% มารยาทที่ดีจะตกอยู่ในมือของเขาในทุกหนทาง ส่วนอีก 10% เป็นการปฏิบัติภายนอก”

ญามีลกล่าวเน้นย้ำถึงการรักษาคำพูดที่ดีอีกว่า “หัวใจดวงนี้มีไว้ขาย ราคาของหัวใจดวงนี้คือ คำพูดที่ดีเพียงหนึ่งคำ ด้วยคำพูดที่ดีสามารถซื้อหัวใจของผู้คนและในทางกลับกันก็สร้างศัตรูได้เช่นกัน ภรรยา ลูก พ่อแม่ เพื่อน และทุกคนจะถูกทำให้เป็นศัตรูด้วยลิ้นเพียงอันเดียว ลิ้นจึงเป็นดาบสองคม ซึ่งจะมาพร้อมกับความเมตตาที่ยิ่งใหญ่” ท่านจึงย้ำให้ทุกคนรักกันด้วยคำพูดที่ว่า; “เอาน้ำผึ้งมารวมกันทั้งโลก ลิ้นยังหวานกว่า ถัวมความขมจากเจ็ดมหาสมุทร ลิ้นยังขมกว่าใครปฏิบัติสิ่งนี้อัลลอฮฺจะยกเกียรติเขา” (The Best Lecture, 2017)

ข้อความทั้งหมดที่ผู้เขียนได้นำเสนอ เป็นเพียงบางตัวอย่างของการเทศนาธรรม ซึ่งญามีลพยายามเน้นย้ำถึงแนวคิดสายกลาง ไม่สุดโต่งและไม่รุนแรง

หน้าซำยังเป็นภาระแนะนำการชีวิตที่ดีต่อเพื่อนร่วมโลก ปราศจากพรมแดนแห่งความเชื่อและศาสนาอีกด้วย นอกจากนี้ ญามิลยังได้เล่าเรื่องราวของกิฟล์ เด็กหนุ่มชาวบเนือสโรอิลผ่านการกระทำของเขามีสต่อหญิงโสเภณีคนหนึ่ง ซึ่งญามิลเล่าว่า ท่านอิหม่ามดิรมิซีย์ได้เล่าเรื่องนี้ว่า; “กิฟล์มักจะชำระเวลาในยามค่ำคืนไปกับเหล่าโสเภณี คนหนึ่งมีหญิงสาวคนหนึ่งมาขายประเวณี แล้วกิฟล์ก็ทำการซื้อเขา 70 ดินาร (ปัจจุบัน 7082.80 บาท) เมื่อหญิงผู้นั้นเข้ามาในห้อง เธอร้องให้ กิฟล์จึงถามหล่อนว่า; ‘ทำไมเธอร้องให้ ฉันพาเธอมาโดยไม่ได้บังคับนะ’ หล่อนจึงกล่าวว่า; ‘กิฟล์เอ๋ย ฉันเป็นหญิงเคร่งครัดและบริสุทธิ์ แต่ความยากจนได้บีบบังคับฉันให้มาที่นี่’ เมื่อญามิลเล่าถึงตรงนี้ ท่านย่ำว่า เมื่อคนรวยไม่บริจาค (ซากาต) ให้คนจน บรรดาลูกสาวของคนจนจะถูกบังคับให้ขายตัวและถูกหยามเกียรติ”

ญามิลเล่าต่ออีกว่า; “หล่อนได้พูดว่า ‘กิฟล์ ฉันเป็นหญิงที่มีเกียรติ แต่ความยากจนได้ขายเกียรติของฉัน’ เมื่อได้ยินเช่นนั้น กิฟล์ร้องให้แล้วกล่าวว่า ‘ไอน้องสาวของฉันเอ๋ย เธอเข้ามาอย่างมีเกียรติ เธอก็จะออกไปอย่างมีเกียรติเถิด เอาเงินนั้นไปด้วย ฉันให้เธอ โปรดขอพร (ดูอาอ) ให้คนชั่วช้าอย่างฉันด้วยเถิด’ และกิฟล์ยังกล่าวอีกว่า; ‘ด้วยน้ำตาของเธอในวันนี้ ฉันขอสำนึกผิด’ ทันใดนั้น กิฟล์ได้เสียชีวิต”

ญามิลย่ำว่า; “ด้วยกับการกระทำของกิฟล์ ความเมตตาของอัลลอฮ์ได้พุ่งตรงมายังตัวเขา เพราะน้ำตาของหญิงสาวผู้ยากจนทำให้เขาสำนึกผิด เขาเป็นคนชั่วจะเป็นอย่างไรถ้าเขาถูกพบในวันรุ่งขึ้น ไม่มีใครเก็บศพเขา ไม่มีใครอาบน้ำเขา ไม่มีใครละหมาดให้เขา ไม่มีใครฝังเขา แล้วอัลลอฮ์จะจัดการอย่างไรกับเขา ถ้าเป็นพวกเราก็คงเพิกเฉยและไม่ได้เข้าร่วมจัดการศพของเขาอย่างแน่นอน แล้วอัลลอฮ์ทำอะไร ? กิฟล์ได้กระทำในสิ่งที่เขาไม่เคยกระทำมาก่อน เขาไม่ได้บอกให้ใครรู้ในการกระทำดังกล่าวของเขา แต่อัลลอฮ์รู้ถึงการกระทำนั้น พระองค์จึงเปิดเผยมัน เมื่อถึงเวลาเช้าตรู่ ผู้คนได้เห็นข้อความประหลาดเขียน

บนฝ้ายบ้านของกิฟต์ด้วยข้อความที่ว่า ‘แท้จริงอัลลอฮ์ได้ให้อภัยแก่กิฟต์แล้ว จงจัดการญะนาซะ เขาคือ สหายของฉัน’ เมลานาตอริก ญามีลย้าว่า อัลลอฮ์ได้เปิดเผยมัน เมื่อเขาเป็นสหายของพระองค์ จะมีใครอีกที่สามารถอภัยได้ถึงขณะนี้ แล้วทำไมคุณถึงได้ทำสวรรค์ของผู้อื่นให้คับแคบ แล้วบอกว่า คุณเท่านั้นที่เข้าสวรรค์” (The Best Lecture, 2018)

สรุป

จะเห็นได้ว่า หลักคำสอนและการเทศนาธรรมอันสวยงามของญามีล ผู้เผยแพร่แนวคิด การไม่ใช้ความรุนแรงภายใต้ทฤษฎีและหลักคำสอนของอิสลาม มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสันติภาพของท่านศาสดามุฮัมมัดที่ได้แนะนำและปฏิบัติให้เห็นเพื่อเป็นมรดกทางความคิด ด้วยการพยายามหลีกเลี่ยงในการใช้ความรุนแรงอย่างที่สุด ยิ่งไปกว่านั้น ท่านพยายามหาทางออกความรุนแรงดังกล่าวด้วยแนวทางสันติและการไม่ปะทะ แม้บ่อยครั้งท่านศาสดาจะอยู่ในสถานะ ผู้ถูกรุกราน ผู้เสียเปรียบ หรือ โดนคุกคาม คำเทศนาธรรมของญามีลจึงเป็นภาพสะท้อนวิธีคิดและแนวทางปฏิบัติของท่านศาสดาอย่างปฏิเสธไม่ได้ เพราะญามีลไม่เคยแนะนำให้ผู้ฟังเกลียดชังผู้อื่น ทว่าญามีลพยายามชี้แนะให้เราเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือสังคมและนำทางผู้หลงลืมกลับสู่หลักธรรมคำสอนของศาสนา

การเทศนาธรรมของญามีลจึงมีพลังอย่างมากในการสะกดหัวใจผู้คนด้วยการปลุกจิตสำนึกผ่านบุคลิกภาพอันอ่อนน้อมถ่อมตน เน้นการสื่อสารอย่างนุ่มนวลชัดเจนยัดคำ ผ่านภาษาอันสละสลวยผ่านวาทิลป้ออันงดงาม และความเชี่ยวชาญทางด้าน การนำเสนออย่างไรก็ดี หน้าที่มีกลิ่นอายของบทกวี หลักคำสอน ประสบการณ์และหลักการศาสนาเป็นองค์ประกอบอีกด้วย หลักคำสอนของญามีลจึงอบอวลไปด้วยอุ้งอแห่งความรักและการให้อภัยระหว่างกัน ซึ่งเป็นวิถีทาง

ที่ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ตั้งแต่ต้นเกี่ยวกับหลักคำสอนของพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานที่ว่า คำว่า *เมตตา* อย่างน้อยก็ 113 ครั้งที่ได้กล่าวเอาไว้ข้างในนั้น ด้วยเหตุนี้ คำว่า *เมตตาธรรม* จึงเป็นหมุดหมายสำคัญตามหลักคำสอนของอิสลาม

ด้วยเหตุนี้คำแนะนำของญามิลจึงส่งผลให้ *วิถีแห่งการเทศนาธรรม* กลายเป็นแรงกระตุ้นเพื่อ *ปลูกพลังบวก* ของผู้คนให้สำนึกถึง *วิถีทางแห่งสันติภาพ* ไม่ *สุดโต่งจนตกขอบ* ไม่ *หย่อนยานจนแห้วไหว* ตลอดจนคำแนะนำอันทรงพลังของท่านเพื่อหยิบยื่นรอยยิ้มข้ามพรมแดนแห่งความเชื่อและศาสนาได้อย่างชัดเจนที่สุด ท่านจึงพยายามเทศนาธรรมผ่านการเล่าเรื่องและประวัติศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการนำเสนอเพื่อกระตุ้นให้อยากรับฟังและเป็นแรงจูงใจให้คล้อยตามในเวลาเดียวกัน

นี่คือความสวยงามงดงามของการเทศนาธรรมของญามิล ผ่าน *ภูมิปัญญาปราณยูเอเซียใต้* ซึ่งเต็มไปด้วยประสบการณ์และบทเรียนแห่งยุคสมัยอันล้ำค่าภายใต้แรงขับเคลื่อนของสังคมแห่งความขัดแย้งและสภาพความรุนแรงอันน่าเศร้าบาดแผลแห่งความแตกแยกและหยดเลือดแห่งการห้ามนบนผืนดินเอเซียใต้และสังคมโลก ซึ่งนับวันยิ่ง *เด่นชัด* มากกว่า *จางหาย* ด้วยการฉายภาพผ่านเครื่องมือประดิษฐ์ความซังช้าแล้วช้าเล่าจากรุ่นสู่รุ่นราวกับว่าเรื่องราวแห่งความขัดแย้งบนแผ่นดินอนุทวีปแห่งนี้ยัง *หลบเร้น* อยู่ใต้ *พรมแดนแห่งความเชื่อและความศรัทธา* ในสังคมพหุวัฒนธรรมมาโดยตลอด

กระนั้น ด้วยประสบการณ์อันโชกโชนและบาดแผลแห่งความขัดแย้งอันมากมายของประวัติศาสตร์เอเซียใต้ ส่งผลให้ *ปราณยูร่วมสมัย* พยายามสะท้อนความหวังและกลิ่นอายแห่งความสมานฉันท์ แน่นนอน ผู้เขียนจึงนำเสนอเรื่องราวดังกล่าวให้ทุกคนได้สัมผัสกลิ่นอายเหล่านั้นผ่านตัวอักษร ตลอดจนตีพิมพ์ *การจัดการความขัดแย้ง* ผ่านขดความคิดและผลผลิตแห่ง *ภูมิปัญญาปราณยูเอเซียใต้*

ผู้เขียนจึงเห็นว่า ญามีลยังคงเป็นบุคคลต้นแบบในการถ่ายทอดแนวความคิด
การจัดการความรุนแรงด้วยการสร้างสันติภาพแห่งจิตวิญญาน ผ่านรูปแบบชั้น
พื้นฐานว่าด้วยการฟังสำรวจตรวจตนได้เป็นอย่างดีในศตวรรษนี้

References

Hadith Books:

Imam Bukhari. (1997). *Sahih Al-Bukhari Vol.1*. (Muhammad Muhsin Khan). Riyadh: Darussalam.

———. (1997). *Sahih Al-Bukhari Vol.8*. (Muhammad Muhsin Khan). Riyadh: Darussalam.

Imam Hafiz Abu Dawud Sulaiman bin Ash'ath. (2008). *Sunan Abu Dawud Vol. 5*. (Huda Khattab). Riyadh: Darussalam.

Imam Hafiz Abu Eisa Mohammad Ibn Eisa At-Tirmidhi. (2007). *Jami' At-Tirmidhi Vol. 4*. (Abu Khaliyl). Riyadh: Darussalam.

Imam Muhammad Bin Yazeed Ibn Majah Al-Qazwini. (2007). *Sunan Ibn Majah Vol. 4*. (Nasiruddin al-Khattab). Riyadh: Darussalam.

Imam Abu Hatim Muhammad bin Hibban, Abul Ala Muhammad Muhaiuddin Jahankir (Murtatajjim), *Sahih Ibn Hibban Vol.5*. Lahore: Shabir Biradar.

Books:

Abdul Qayyum. (1992). *Letters of Al-Ghazali*. New Delhi: Kitab Bhavan.

Freitag, Ulrike. and Oppen, Achim von. (2010). *Translocality: the Study of Globalising Processes from a Southern Perspective*. Leiden: Hoteli Publishing. Retrieved March 29, 2019, from https://books.google.co.th/books?id=M6_VjCY7rSMC&pg=PA326&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Griffel, Frank. (2009). *Al-Ghazali's Philosophical Theology*. New York: Oxford University Press.

Khan, Maulana Wahiduddin. (2002). *The True Jihad: the Concept of Peace, Tolerance and Non-Violence in Islam*. New Delhi: Goodword Books.

Said, Edward W. (1997). *Covering Islam: How the Media and the Experts Determine How we see the Rest of the World*. London: Penguin Random House.

The Royal Islamic Strategic Studies Centre. (2018). *The World's 500 most Influential Muslim*, 2019. Amman: The Hashemite Kingdom of Jordan. Retrieved March 29, 2019, from https://www.themuslim500.com/wp-content/books/M500-2019-10years-Free_eBook.pdf

Translation Books:

Abu Hamid Al-Ghazali. (1997). *The Faith and Practice of Al-Ghazali* (tr. W. - Montgomery Watt). New Delhi: Islamic book Service.

M. Fethullah Gulen. (2005). *Muhammad the Messenger of God: An analysis of the Prophet's Life*. New Jersey: Tughra Books.

Thesis:

George Henry Scherer. (1993). *Al-Ghazali's Ayyuha'l Walad* (Ph.D. Dissertation, Department of Old Testament literature and interpretation). The University of Chicago. Chicago.

Website:

Adnan SG. (2015). *Maolānāṭṭṛik Yamīnphūttṭṇā'imām*. Retrieved March 29, 2019, from: <https://www.youtube.com/watch?v=PfSfoeBBCtg>

Fatima Idrees. (2016) *Opinion Poll Islamic Scholar*. Retrieved March 29, 2019, from: <http://gallup.com.pk/wp-content/uploads/2016/04/28-April-2016-English1.pdf>

Ghuraba Media. (2019) *khwāmsuttōngmāimīnai 'itsalām*. Retrieved March 29,

The Best Lecture. (2018). *Rūāngrāokhōṅgdeknumchāobōnī‘isō‘īlakapkhunkhākhōṅg-kānbōričhāk*. Retrieved March 29, 2019, from: <https://www.youtube.com/watch?v=eIHZCusQL30>

The Best Lecture. (2018). *Čhongngīapmūathalōkan*. Retrieved March 29, 2019, from: <https://www.youtube.com/watch?v=fSib5Relsmc>

The Best Lecture. (2018). *King of Kings*. Retrieved March 29, 2019, from: <https://www.youtube.com/watch?v=8yE3K-Md1gQ>

The Best Lecture. (2018). *‘Itsalāmdai‘aochanamutlimlāo Maolānātōrik Yamīn*. Retrieved March 29, 2019, from: <https://www.youtube.com/watch?v=9h11yiNzF7M>

The Best Lecture. (2019) *‘Ōbandāmanut Čhaočhapainai?'*. Retrieved March 29, 2019, from: <https://www.youtube.com/watch?v=4LW7B2jUEIk&t=95s>

University of Punjab. (2013). *Cruelty, lie, fraud reasons for fall of Muslims*. Retrieved March 29, 2019, from <http://pu.edu.pk/home/section/allpress/2448>

Adnan SG. (2015). *Maolānātōrik Yamīnphūtṭōnā‘imām*. Retrieved March 29, 2019, from: <https://www.youtube.com/watch?v=PfSfoeBBCtg>

Adnan SG. (2015). *Maolānātōrik Yamīnphūtṭōnā‘imām*. Retrieved March 29, 2019, from: <https://www.youtube.com/watch?v=PfSfoeBBCtg>

More detail about Maulana Tariq Jameel:

<http://www.quranrecites.com/maulana-tariq-jamil.php>

<https://tariqjamilofficial.com>